Europos Parlamentas
2024-2029

PRIIMTI TEKSTAI

P10_TA(2026)0064

Būsto krizė Europos Sąjungoje siekiant pasiūlyti sprendimų dėl deramo, tvaraus ir įperkamo būsto

2026 m. kovo 10 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl būsto krizės Europos Sąjungoje siekiant pasiūlyti sprendimų dėl deramo, tvaraus ir įperkamo būsto (2025/2070(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į savo 2024 m. gruodžio 18 d. sprendimą dėl Specialiojo komiteto būsto krizės Europos Sąjungoje klausimais, kuris teiktų pasiūlymus dėl deramo, tvaraus ir įperkamo būsto, sudarymo ir jo įgaliojimų, pareigų, narių skaičiaus ir įgaliojimų laiko nustatymo[1],

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutartį (ES sutartį), ypač į jos 3 straipsnio 3 dalį, 5 straipsnio 1 dalį ir 5 straipsnio 3 dalį ir Protokolą Nr. 2 dėl subsidiarumo ir proporcingumo principų taikymo,

– atsižvelgdamas į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV), ypač į jos 9, 14, 114, 151, 153, 160, 168, 174 ir 175 straipsnius ir Protokolą Nr. 26 dėl bendrus interesus tenkinančių paslaugų,

– atsižvelgdamas į Europos žmogaus teisių konvenciją, ypač į jos protokolo Nr. 1 1 straipsnį dėl nuosavybės teisės apsaugos,

– atsižvelgdamas į savo 2025 m. rugsėjo 10 d. rezoliuciją dėl sanglaudos politikos investicijų vaidmens sprendžiant dabartinę būsto krizę[2],

– atsižvelgdamas į 2025 m. gegužės 14 d. Europos regionų komiteto nuomonę dėl miestų ir regionų vaidmens įgyvendinant ES įperkamo būsto planą[3],

– atsižvelgdamas į 2025 m. birželio 2 d. Jungtinių Tautų gyvenamųjų

---

1 OL C, C/2025/1982, 2025 4 11, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1982/oj.
2 Priimti tekstai, P10_TA(2025)0187.
3 OL C, C/2025/3475, 2025 7 16, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3475/oj.

vietovių programos 2024 m. metinę ataskaitą „Deramas būstas visiems“,

– atsižvelgdamas į 2024 m. balandžio 17 d. Europos regionų komiteto nuomonę dėl išmanaus, tvaraus ir įperkamo būsto kaip priemonės vietos valdžios institucijoms spręsti įvairius uždavinius[4],

– atsižvelgdamas į 2024 m. rugpjūčio 31 d. JT Europos ekonomikos komisijos (UNECE) ataskaitą „Būsto įperkamumo gerinimo UNECE regione iššūkiai ir prioritetai“,

– atsižvelgdamas į 2024 m. gruodžio 5 d. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę „Socialinis būstas ES – deramas, tvarus ir prieinamas“[5],

– atsižvelgdamas į 2025 m. rugsėjo 18 d. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę „Europos įperkamo būsto planas. Pilietinės visuomenės indėlis“[6],

– atsižvelgdamas į 2026 m. sausio 20 d. Komisijos komunikatą „Lygybės sąjunga. 2026–2030 m. ES kovos su rasizmu strategija“ (COM(2026)0012),

– atsižvelgdamas į 2023 m. lapkričio 14 d. ES valstybių narių ministrų, atsakingų už būstą ir miestų plėtrą, pasirašytą Chichono deklaraciją „Būsto užtikrinimas visiems tvarioje, sveikoje ir įtraukioje apstatytoje aplinkoje“,

– atsižvelgdamas į 2021 m. gegužės 31 d. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) ataskaitą „Plyta prie plytos. Geresnės būsto politikos formavimas“ (angl. *Brick by Brick:Building Better Housing Policies*),

– atsižvelgdamas į 2021 m. sausio 18 d. EBPO ataskaitą „Statyba geresnei ateičiai. Politika, kuria siekiama įperkamesnio būsto“ (angl. *Building for a Better Tomorrow - Policies to Make Housing More Affordable*),

– atsižvelgdamas į 2018 m. lapkričio 23 d. Pasaulio sveikatos organizacijos būsto ir sveikatos gaires,

– atsižvelgdamas į 2020 m. rugsėjo 22 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (didžioji kolegija) sprendimą byloje *Cali Apartments SCI ir HX / Procureur général près la cour d'appel de*

---

4 OL C, C/2024/3667, 2024 6 26, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3667/oj.

5 OL C, C/2025/771, 2025 2 11, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/771/oj.

6 OL C, C/2026/26, 2026 1 16, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/26/oj.

Paris ir Ville de Paris[7],

– atsižvelgdamas į 2019 m. gegužės 1 d. EBPO ataskaitą „Patiriamas spaudimas. Spaudžiama vidurinioji klasė“ (angl. *Under Pressure: The Squeezed Middle Class*),

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 1, 4, 16, 17, 21, 23, 24, 25 ir 26 straipsnius, 21 straipsnio 1 dalį, 34 straipsnio 3 dalį ir 36 straipsnį,

– atsižvelgdamas į pataisytos Europos socialinės chartijos 15 straipsnio 3 dalį, 16 straipsnį, 19 straipsnio 3 dalį, 23, 30 ir 31 straipsnius,

– atsižvelgdamas į Tarptautinį ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktą, ypač į jo 11 straipsnio 1 dalį,

– atsižvelgdamas į JT Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją, ypač į jos 8 ir 25 straipsnius,

– atsižvelgdamas į 2024 m. balandžio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2024/1275 dėl pastatų energinio naudingumo[8] (Pastatų energinio naudingumo direktyva),

– atsižvelgdamas į 2024 m. balandžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1028 dėl duomenų, susijusių su trumpalaikės būsto nuomos paslaugomis, rinkimo ir dalijimosi jais, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/1724[9],

– atsižvelgdamas į 2015 m. rugsėjo mėn. pasaulio lyderių priimtus ir Tarybos patvirtintus Darnaus vystymosi tikslus (DVT) (11, 5, 10 ir 3 tikslus),

– atsižvelgdamas į savo 2021 m. sausio 21 d. rezoliuciją dėl galimybės visiems turėti prieigą prie deramo būsto už prieinamą kainą[10],

– atsižvelgdamas į savo 2019 m. kovo 26 d. rezoliuciją dėl finansinių nusikaltimų, mokesčių slėpimo ir mokesčių vengimo[11],

– atsižvelgdamas į 2011 m. gruodžio 20 d. Komisijos sprendimą 2012/21/ES dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 106 straipsnio 2 dalies taikymo valstybės pagalbai, kompensacijos už viešąją paslaugą forma skiriamai tam tikroms įmonėms, kurioms pavesta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas

---

7 2020 m. rugsėjo 22 d. Teisingumo Teismo sprendimas, *Cali Apartments SCI ir HX* prieš *Procureur général près la cour d'appel de Paris ir Ville de Paris*, C-724/18 ir C-727/18, ECLI:EU:C:2020:743.

8 OL L, 2024/1275, 2024 5 8, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj.

9 OL L, 2024/1028, 2024 4 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1028/oj.

10 OL C 456, 2021 11 10, p. 145.

11 OL C 108, 2021 3 26, p. 8.

(C(2011)9380),

– atsižvelgdamas į 2017 m. lapkričio 17 d. Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą ir pasirašytą Europos socialinių teisių ramstį (ESTR) ir jo socialinių rodiklių suvestinę, ypač į jo 2, 3 ir 20 principus, taip pat į 19 principą dėl būsto ir paramos benamiams,

– atsižvelgdamas į 2025 m. balandžio 1 d. Komisijos komunikatą „Modernizuota sanglaudos politika. Laikotarpio vidurio peržiūra“ (COM(2025)0163),

– atsižvelgdamas į 2020 m. rugsėjo 16 d. Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę dėl visuotinės galimybės gauti deramą, tvarų ir prieinamą būstą ilguoju laikotarpiu[12],

– atsižvelgdamas į 2024 m. lapkričio 21 d. Europos regionų komiteto nuomonę „Atnaujinta sanglaudos politika po 2027 m., nė vieno nepaliekant nuošalyje“[13],

– atsižvelgdamas į Jungtinių Tautų specialiojo pranešėjo tinkamo būsto klausimais 2019 m. gruodžio 26 d. pateiktas gaires dėl teisės į tinkamą būstą įgyvendinimo, visų pirma dėl teisės į nediskriminavimą būsto srityje,

– atsižvelgdamas į 2025 m. birželio mėn. pradėtą įgyvendinti Europos investicijų banko grupės „Įperkamo ir tvaraus būsto veiksmų planą“,

– atsižvelgdamas į 2020 m. socialinio ir įperkamo būsto apžvalgą, kurią 2020 m. liepos 1 d. paskelbė Europos investicijų banko grupė,

– atsižvelgdamas į Europos Audito Rūmų 2025 m. gegužės 6 d. Nuomonę 02/2025 (pagal SESV 322 straipsnį) dėl 2025 m. balandžio 1 d. Komisijos pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl konkrečių priemonių strateginiams uždaviniams spręsti atliekant laikotarpio vidurio peržiūrą iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2021/1058 ir (ES) 2021/1056 (COM(2025)0123), ir dėl 2025 m. balandžio 1 d. Komisijos pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl konkrečių priemonių strateginiams uždaviniams spręsti iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/1057, kuriuo nustatomas „Europos socialinis fondas +“ (ESF+) (COM(2025)0164),

– atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 21 d. Sąjungos institucijų, valstybių narių ir socialinių partnerių priimtą Lisabonos deklaraciją dėl Europos kovos su benamyste platformos,

– atsižvelgdamas į 2015 m. balandžio 16 d. Ženevos JT tvaraus būsto chartiją ir jos tikslą visiems užtikrinti galimybę gauti deramą,

---

12 OL C 429, 2020 12 11, p. 93.
13 OL C, C/2025/285, 2025 1 24, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/285/oj.

tinkamą, įperkamą ir sveiką būstą,

– atsižvelgdamas į 2025 m. gegužės mėn. pradėtą aljanso „Merai už būstą“ (angl. *Mayors4Housing*) ir asociacijos EUROCITIES Europos veiksmų būsto srityje planą,

– atsižvelgdamas į Eurostato leidinį „Būstas Europoje. 2024 m. leidimas“[14],

– atsižvelgdamas į 2025 m. rugsėjo mėn. paskelbtą Europos nacionalinių darbo su benamiais organizacijų federacijos (FEANTSA) ir fondo „Fondation pour le Logement des Défavorisés“ paskelbtą dešimtąją atskirties būsto sektoriuje Europoje 2025 m. apžvalgą,

– atsižvelgdamas į 2020 m. spalio 14 d. Komisijos komunikatą „Renovacijos banga Europoje: pastatų ekologizavimas, darbo vietų kūrimas ir gyvenimo gerinimas“ (COM(2020)0662),

– atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendaciją (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema[15],

– atsižvelgdamas į 2020 m. kovo 5 d. Komisijos komunikatą „Lygybės sąjunga. 2020–2025 m. lyčių lygybės strategija“ (COM(2020)0152) ir į 2025 m. kovo 7 d. komunikatą „Moterų teisių veiksmų gairės“ (COM(2025)0097),

– atsižvelgdamas į 2021 m. kovo 3 d. Komisijos komunikatą „Lygybės Sąjunga. 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija“ (COM(2021)0101),

– atsižvelgdamas į 2020 m. spalio 7 d. Komisijos komunikatą „Lygybės sąjunga. ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginis planas“ (COM(2020)0620),

– atsižvelgdamas į 2025 m. spalio 8 d. Komisijos komunikatą „Lygybės sąjunga. 2026–2030 m. LGBTIQ+ asmenų lygybės strategija“, (COM(2025)0725),

– atsižvelgdamas į Lježo deklaraciją dėl prieinamo, deramo ir tvaraus būsto visiems, pasirašytą 2024 m. kovo 5 d. Europos už būstą atsakingų ministrų konferencijoje, vykusioje Belgijai pirmininkaujant Tarybai,

– atsižvelgdamas į 2022 m. kovo 8 d. Nicoje priimtą už būstą atsakingų ES ministrų deklaraciją,

---

14 Eurostatas, „Būstas Europoje. 2024 m. leidimas“ (angl. *Housing in Europe – 2024 edition*), https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/housing-2024.

15 OL L 223, 2021 6 22, p. 14. http://data.europa.eu/eli/reco/2021/1004/oj.

– atsižvelgdamas į 2018 m. gruodžio mėn. paskelbtą ES miestų darbotvarkės partnerystės būsto srityje veiksmų planą,

– atsižvelgdamas į 2024 m. balandžio 16 d. La Hulpės deklaraciją dėl Europos socialinių teisių ramsčio ateities,

– atsižvelgdamas į 2023 m. rugsėjo mėn. paskelbtą Europos darbo institucijos strateginį tyrimą dėl statybos sektoriaus,

– atsižvelgdamas į 2024 m. balandžio 17 d. Enrico Lettos pranešimą „Daug daugiau nei rinka“,

– atsižvelgdamas į 2024 m. rugsėjo 17 d. Komisijos Pirmininkės Ursulos von der Leyen įgaliojamąjį raštą už energetiką ir būsto sektorių atsakingam paskirtajam Komisijos nariui Danui Jørgensenui,

– atsižvelgdamas į 2024 m. liepos 18 d. U. von der Leyen paskelbtą dokumentą „Europos pasirinkimas. 2024–2029 m. kadencijos Europos Komisijos politinės gairės“,

– atsižvelgdamas į 2025 m. gruodžio mėn. Europos Parlamento Specialiojo komiteto būsto krizės Europos Sąjungoje klausimais (HOUS) užsakytą tyrimą „Būsto poreikių ES nustatymas, jo stokos poveikio vertinimas ir atitinkamų ES teisės aktų apžvalga“ (angl. *Mapping the housing needs in the EU, assessing the impacts of scarcity and providing an overview of relevant EU legislation*),

– atsižvelgdamas į savo 2020 m. lapkričio 24 d. rezoliuciją dėl benamystės lygio mažinimo ES[16],

– atsižvelgdamas į 2025 m. rugsėjo 10 d. Europos Komisijos pirmininkės 2025 m. pranešime apie Sąjungos padėtį pareikštą politinį įsipareigojimą dėl būsto,

– atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 30 d. Komisijos komunikatą „Ilgalaikė ES kaimo vietovių vizija: stipresnės, sujungtos, atsparios ir klestinčios kaimo vietovės iki 2040 m.“, jos kaimo vietovių veiksmų planą ir Kaimo paktą,

– atsižvelgdamas į 2025 m. vasario 26 d. Komisijos komunikatą „Įperkamos energijos veiksmų planas“ (COM(2025)0079),

– atsižvelgdamas į savo 2021 m. gegužės 20 d. rezoliuciją dėl demografinių tendencijų pakeitimo ES regionuose naudojant sanglaudos politikos priemones[17],

– atsižvelgdamas į Jungtinių Tautų asmenų su negalia teisių konvenciją (ANTK), ypač į jos 19 straipsnį, kuri, vadovaujantis 2009 m. lapkričio 26 d. Tarybos sprendimu 2010/48/EB dėl Jungtinių Tautų neįgaliųjų

---

16 OL C 425, 2021 10 20, p. 2.
17 OL C 15, 2022 1 12, p. 125.

teisių konvencijos sudarymo Europos bendrijos vardu, Europos Sąjungai įsigaliojo 2011 m. sausio 22 d.[18],

– atsižvelgdamas į 2024 m. lapkričio 20 d. Komisijos pranešimą „Asmenų su negalia savarankiško gyvenimo ir įtraukties į bendruomenę rėmimo ES lėšomis gairės“ (C(2024)7188),

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 55 ir 213 straipsnius,

– atsižvelgdamas į Specialiojo komiteto būsto krizės Europos Sąjungoje klausimais pranešimą (A10-0025/2026),

A. kadangi namai – tai ne tik prieglobstis, bet ir šeimų, namų ūkių, asmenų ir bendruomenių augimo ir klestėjimo pagrindas[19]; kadangi su būsto neįperkamumo problema visoje Europoje vis dažniau susiduria ne tik mažas pajamas, bet ir vidutines pajamas gaunančios šeimos, namų ūkiai ir asmenys[20]; kadangi ši problema ypač opi jauniems europiečiams, nes jiems vis sunkiau išsikelti iš tėvų namų – 2023 m. vidutinis išsikeliančiųjų amžius siekė 26,3 m.[21]; kadangi, norint sumažinti vidutinį namų ūkio dydį, reikia pertvarkyti būstų ūkį, kad būtų užtikrinta, jog visos grupės turėtų vienodas galimybes įsigyti būstą; kadangi šios tendencijos rodo, jog ES demografinių priemonių rinkinį būtina įgyvendinti visapusiškai; kadangi dėl nepakankamos įperkamo būsto pasiūlos pažeidžiamos grupės, įskaitant vyresnio amžiaus asmenis ir benamius, patiria didelių finansinių sunkumų ir socialinės atskirties riziką; kadangi nuomininkų ir pirmą kartą būstą perkančių asmenų grupėms, be kita ko, išsinuomoti būstą už prieinamą kainą arba įsigyti tinkamą būstą tapo sunkiau nei bet kada anksčiau; kadangi investicijomis į deramą, tvarų ir įperkamą būstą visiems kuriama geresnė Europos ateitis; kadangi sėkmingai įveikus dabartinę būsto krizę būtų prisidedama prie svarbiausio Sąjungos socialinio tikslo įgyvendinimo;

B. kadangi Pagrindinių teisių chartijos 34 straipsnio 3 dalyje teigiama, jog „Sąjunga pripažįsta ir gerbia teisę į socialinę paramą ir paramą aprūpinant būstu, kad [...] būtų užtikrintos tinkamos gyvenimo sąlygos visiems neturintiems pakankamai lėšų“; kadangi Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 25 straipsnio 1 dalyje nurodoma, jog „kiekvienas turi teisę į savo ir savo šeimos sveikatai ir gerovei pakankamą gyvenimo lygį, įskaitant maistą, drabužius, būstą ir

---

18 OL L 23, 2010 1 27, p. 35. ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2010/48(1)/oj.

19 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, „Visiems užtikrinta prieiga prie socialinio ir įperkamo būsto“ (angl. *Secure access to social and affordable housing for all*), 2024 m. https://data.europa.eu/doi/10.2864/8806922.

20 Europos Komisija: Europos statybų sektoriaus observatorija, „Būsto įperkamumas ir tvarumas ES“ (angl. *Housing affordability and sustainability in the EU*), 2019 m. lapkričio mėn.

21 Europos Parlamentas, „Didėjančios būsto kainos ES: infografikas“, Europos Parlamento svetainė, 2024 m. spalio 17 d.

sveikatos priežiūrą“; kadangi Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 17 straipsnyje teigiama, jog „kiekvienas turi teisę valdyti teisėtai įgytą nuosavybę, ja naudotis, disponuoti ir palikti paveldėtojams“ ir kad „nuosavybė negali būti atimta“; kadangi Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 17 straipsnyje teigiama, jog „kiekvienas turi teisę tiek vienas, tiek kartu su kitais turėti nuosavybę“ ir kad „iš nieko nuosavybė negali būti savavališkai atimta“; kadangi nuosavybės apsauga yra esminis asmens ir visuomenės laisvių elementas, kadangi kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo turi teisę taikiai naudotis savo nuosavybe, o pagal Europos socialinių teisių ramsčio 19 principą raginama suteikti „tinkamą pastogę ir paslaugas benamiams, kad būtų skatinama jų socialinė įtrauktis“;

C. kadangi Europa išgyvena ne tik būsto krizę, bet, visų pirma, įperkamumo krizę, nes ES nuo 2010 m. iki 2025 m. antrojo ketvirčio nuomos kainos padidėjo 28,8 proc., o būsto kainos – 60,5 proc.; kadangi ES 2025 m. antrąjį ketvirtį, palyginti su tuo pačiu 2024 m. laikotarpiu, būsto nuomos kainos padidėjo 3,2 proc., o būsto kainos – 5,4 proc., tačiau daugelyje valstybių narių kainos šoktelėjo ypač stipriai[22]; kadangi minimalųjį darbo užmokestį gaunantys asmenys išlaidoms būstui skiria vidutiniškai 8,6 proc. daugiau savo disponuojamųjų pajamų nei kiti darbuotojai[23]; kadangi 10,6 proc. ES miestų gyventojų vargina pernelyg didelės būsto išlaidos, kitaip tariant, bendros būsto išlaidos sudaro daugiau kaip 40 proc. jų grynųjų pajamų; kadangi ES apie 1,3 mln. žmonių yra benamiai ir miega gatvėje arba laikinuose būstuose, o iš jų beveik 400 000 yra vaikai;

D. kadangi būsto politika paprastai patenka į valstybių narių kompetencijos sritį, o ES privalo laikytis subsidiarumo principo, kaip nustatyta ES sutarties 5 straipsnio 1 dalyje; kadangi ES, priimdama veiksmingas paramos sistemas, atlieka svarbų vaidmenį sudarant sąlygas ir stiprinant valstybių narių, regionų ir savivaldybių pajėgumus reaguoti į būsto krizę, kuri visoje ES pasireiškia nevienodu mastu; kadangi ES teisės aktai ir politika turi reikšmingos įtakos formuojant nacionalines būsto rinkas ir gali daryti tiesioginį ir netiesioginį poveikį būsto pasiūlą ir paklausą lemiantiems veiksniams; kadangi norint tinkamai spręsti įvairias būsto problemas valstybėse narėse reikia laikytis išsamaus ir tikslinio požiūrio, kuris skirtųsi nuo universalaus sprendimo principo būsto politikos srityje, pripažįstant, kad tikroji įperkamumo padėtis valstybėse narėse yra

---

22 Eurostatas, „Būsto kainų statistika. Būsto kainų indeksas“ (angl. *Housing price statistics – house price index*), Eurostato svetainė, 2025 m. spalio mėn. https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-euro-indicators/w/2-03102025-bp.

23 EUROFOUND, „Minimalusis darbo užmokestis 2025 m. Metinė peržiūra“ (angl. *Minimum wages in 2025: Annual review*), EUROFOUND interneto svetainė, 2025 m. liepos mėn., https://www.eurofound.europa.eu/en/publications/all/minimum-wages-2025-annual-review.

skirtinga; kadangi dėl šios priežasties ES parama būsto politikai turėtų išlikti lanksti ir pritaikoma, be kita ko, pasirenkant priemones ir planavimo mechanizmus, kad valstybės narės, regionai ir savivaldybės galėtų pritaikyti sprendimus prie savo situacijos būsto srityje, pavyzdžiui, statybos ir būsto nuomos politikos;

E. kadangi valstybėse narėse, regionuose ir miestuose, įskaitant kaimo vietoves, kalnų ir salų teritorijas bei atokiausius regionus, esama labai skirtingų su būstu susijusių problemų ir jų sprendimo būdų, ir kadangi dauguma tų teritorijų atitinkamai patiria specifinių ir didelių demografinių problemų; kadangi daugelyje valstybių narių trūksta žinių, kad jos galėtų parengti veiksmingą ir specialiai pritaikytą vietos būsto politiką; kadangi daugelyje vidutinio dydžio miestų yra neišnaudotas potencialas būsto ploto, paslaugų ir infrastruktūros srityse, tačiau jiems sunku pritraukti investicijų ir darbo jėgos; kadangi dėl šios priežasties teritorinis vystymasis yra strateginis ES socialinės, ekonominės ir aplinkos sanglaudos tikslas;

F. kadangi siekiant, kad būsto politika būtų veiksminga ir sėkminga, reikalingas daugiapakopis valdymas ir aktyvus vietos suinteresuotųjų subjektų bei gyventojų dalyvavimas; kadangi vietos, savivaldybių ir regionų valdžios institucijos atlieka svarbų vaidmenį tiek nustatant poreikius, tiek rengiant priemones, skirtas vietoje patiriamoms problemoms spręsti, pasinaudodamos savo kompetencija žemės naudojimo, teritorijų, miestų ir regionų planavimo, statybos reglamentavimo ir leidimų išdavimo srityse; kadangi labai svarbu skatinti įtraukius ir bendruomeninius vietos ir regionų plėtros planus, apimančius švietimą, sveikatos priežiūrą, infrastruktūrą, transportą, ekonominę plėtrą ir laisvalaikį, sykiu ieškant įvairių savivaldybių bendradarbiavimo galimybių, ypač tankiai apgyvendintose vietovėse; kadangi visų lygių valdžios institucijos turi būti įgaliotos ir tinkamai finansuojamos, kad būtų užtikrinta galimybė gauti tinkamą, įperkamą ir deramą būstą; kadangi atokiausioms ir kaimo vietovėms turi būti skiriamas pakankamas dėmesys, siekiant užtikrinti visiems vienodas galimybes įsigyti deramą, įperkamą ir tvarų būstą, neatsižvelgiant į geografinę padėtį; kadangi novatoriška būsto kaimo vietovėse politika, pavyzdžiui, kurią taikant sudaromos sąlygos statyti kelis namus šeimos valdomoje žemėje, kurioje yra tinkama aplinkos infrastruktūra, gali padėti išlaikyti ir atkurti kaimo bendruomenes;

G. kadangi viena iš pagrindinių būsto krizės priežasčių yra ribota tiek privačiojo, tiek viešojo būsto pasiūla, kurią lemia įvairūs veiksniai, įskaitant nepakankamą statybą ir nepakankamas investicijas pastaraisiais dešimtmečiais į deramą, tvarų ir įperkamą būstą, didėjančias energijos ir komunalinių paslaugų išlaidas ir nuolatinį būsto paklausos ir pasiūlos disbalansą; kadangi 2024 m. patalpų ploto indeksas sumažėjo dar 1,6 proc., o gyvenamojo būsto indeksas

nesikeitė[24]; kadangi 2023 m. bendrojo naudingojo patalpų ploto statybos leidimų skaičius sumažėjo 14,6 proc., o gyvenamojo būsto objektų statybos leidimų skaičius sumažėjo 19,6 proc., ir nuo 2021 m. tokių leidimų išduota gerokai mažiau[25]: patvirtintų leidimų statyti gyvenamuosius būstus skaičius 2024 m. sumažėjo nuo 1,99 mln. iki 1,54 mln.; kadangi ši mažėjimo tendencija rodo, jog reikia geriau užtikrinti teisinį tikrumą, mažinti biurokratiją, veiksmingiau rinkti duomenis, leidimų išdavimo ir dalijimosi geriausia patirtimi procedūras, taip pat vietos skirstymo į zonas taisykles padaryti veiksmingesnes, nes šiuo metu jos yra pernelyg ilgos ir sudėtingos, todėl vėluojama vykdyti statybos, paskirties keitimo ir renovacijos procesus; kadangi siekiant užtikrinti deramą, tvarų ir įperkamą būstą labai svarbu supaprastinti ir racionalizuoti sudėtingą taisyklių rinkinį, kad visoje Europoje būtų paspartinta būsto statyba, paskirties keitimas ir renovacija; kadangi būsto įperkamumo krizė yra ne tik socialinė problema, bet ir didelė ekonominė grėsmė ES konkurencingumui, nes riboja darbo jėgos judumą, mažina disponuojamąsias pajamas, stabdo investicijas ir didina regionų skirtumus; kadangi dėl šios priežasties reikia didinti statybos, nenaudojamų pastatų pertvarkymo ir gyvenamojo būsto objektų, skirtų tiek parduoti, tiek nuomoti, renovacijos apimtis, kai reikia, užtikrinant, kad jie atitiktų prieinamumo asmenims su negalia ar riboto judumo asmenims kriterijus; kadangi reikėtų labiau naudotis nenaudojama viešąja infrastruktūra, siekiant rasti daugiau būsto sprendimų;

H. kadangi siekiant užtikrinti žemės sklypų prieinamumą galutinei statybai vykdyti, labai svarbus veiksmingas žemės naudojimas ir išankstinė pažangaus tankumo plėtra, įskaitant apleistų urbanistinių dykrų pertvarkymą, taip pat žemės paskirties keitimas ir veiksmingi žemės valdymo procesai; kadangi viena iš pagrindinių kliūčių, trukdančių būstų statybai, yra plėtrai parengtos žemės ir galimų statybos vietų trūkumas; kadangi planavimo sistemos ir reglamentai turi savo vaidmenį užtikrinant standartus ir garantuojant, kad būsto statyba būtų tinkamos kokybės ir atitiktų socialinius bei saugos tikslus; kadangi dėl to, jog šiuo metu taikomos miestų planavimo procedūros yra sudėtingos ir labai ilgos (jos dažnai trunka ilgiau nei dešimtmetį), kyla kliūčių kuriant naujo būsto pasiūlą ir renovuojant esamus pastatus bei keičiant jų paskirtį; kadangi rengiant nuspėjamus ir skaidrius planavimo darbą vykdančių subjektų

---

24 Eurostatas, „Statybos leidimų indekso apžvalga“, Eurostato svetainė, 2025 m. balandžio mėn.

25 Europos Komisija, „Leidimų išdavimo atsinaujinančių išteklių energijai pagreitinimas. 2023 m. pavyzdinis techninės paramos projektas. Techninės paramos priemonė“ (angl. *Accelerating Permitting for Renewable Energy. 2023 Flagship Technical Support Project - Technical Support Instrument*), Europos Komisijos svetainė, 2025 m. spalio mėn., https://reforms-investments.ec.europa.eu/accelerating-permitting-renewable-energy_en.

išankstinio planavimo susitikimus būtų galima padidinti būsto plėtros veiksmingumą ir skaidrumą; kadangi dėl ilgų ir sudėtingų planavimo ir teisinių procedūrų neatidėliotinų būsto plėtros projektų įgyvendinimas gali vėluoti; kadangi, remiantis EBPO duomenimis, tokį pasiūlos ir paklausos neatitikimą lemia geografiniai suvaržymai ir daugelyje miestų taikomi reguliavimo apribojimai, įskaitant apribojimus, susijusius su žemės naudojimu ir zonavimo nuostatomis[26]; kadangi taikant paprastesnę ir veiksmingą leidimų išdavimo sistemą būsto krizę galima gerokai sušvelninti; kadangi 2022 m. gegužės 13 d. ES paskelbė gaires, kuriomis, įgyvendinant Techninės paramos priemonės projektą siekiama racionalizuoti ir pagreitinti leidimų atsinaujinančiosios energijos įrenginiams diegti išdavimo procedūras; kadangi planavimo priemones ir struktūras būtina pritaikyti prie gyvenviečių ir transporto tinklų raidos; kadangi būsto plėtros vėlavimą lemia fragmentiškas valdymas, nelanksčios taisyklės, riboti administraciniai gebėjimai, besidubliuojančios taisyklės ir teisinės problemos; kadangi dėl šio neveiksmingumo būsto pasiūla neauga, bet didėja išlaidos, ypač regionuose, kuriuose paklausa yra didelė; kadangi siekiant padidinti konkurencingumą ir paspartinti deramo, tvaraus ir įperkamo būsto tiekimą, labai svarbu supaprastinti procedūras, sumažinti biurokratiją, užtikrinti, kad sprendimai būtų priimami laiku, sustiprinti teisinį tikrumą, garantuoti subalansuotą teisę kreiptis į teismą ir pagerinti įvairių subjektų valdymą ir koordinavimą;

I. kadangi 2012–2018 m. grynasis užimtos žemės plotas funkcinėse miestų vietovėse ES sudarė apie 450 km² per metus; kadangi Eurostato duomenys rodo, jog 2018–2022 m. gyvenamųjų ir tarnybinių patalpų plotas papildomai padidėjo 4 900 km²; kadangi, Europos aplinkos agentūros duomenimis, daugelis valstybių narių urbanizavo daugiau žemės, nei atkūrė natūralios aplinkos, visų pirma ariamosios žemės (47 proc.) ir ganyklų (36 proc.) sąskaita; kadangi įgyvendinant būsto politiką kaimo vietovėse susiduriama su įvairiais ir tarpusavyje susijusiais iššūkiais, įskaitant demografinius pokyčius, finansines kliūtis, erdvinę nelygybę, sparčius ekonominius pokyčius, didėjančias būsto kainas ir poreikį vykdyti energetikos pertvarką bei pramonės pertvarką, kurie varžo ūkininkų, visų pirma jaunųjų ūkininkų, galimybes naudotis žeme ir trukdo užtikrinti deramo, tvaraus ir įperkamo būsto pasiūlą;

J. kadangi 2023 m. 10,6 proc. ES piliečių nurodė, jog neišgali tinkamai šildyti savo namų[27]; kadangi pagrindiniuose ES teisės aktuose, kuriais siekiama ilgalaikio finansinio stabilumo, pvz., Pastatų

---

26 EBPO, „Plyta prie plytos. Geresnės būsto politikos formavimas“ (angl. *Brick by Brick:Building Better Housing Policies*), EBPO leidykla, Paryžius, 2021 m.

27 Eurostatas, „7 DVT – įperkama ir švari energija“ (angl. *SDG 7 - Affordable and clean energy*), Eurostato svetainė, 2025 m. balandžio mėn.

energinio naudingumo direktyvoje[28] ir Energijos vartojimo efektyvumo direktyvoje[29], nustatyti techniniai tvarumo, energijos vartojimo efektyvumo ir saugos reikalavimai; kadangi 2023 m. persvarstytoje Energijos vartojimo efektyvumo direktyvoje padidinamas ES energijos vartojimo efektyvumo tikslas ir reikalaujama iki 2030 m. energijos suvartojimą sumažinti dar 11,7 proc.; kadangi pastatų energijos vartojimo efektyvumo didinimas yra pramonės galimybė, tačiau dėl priklausomybės nuo ne ES komponentų atsiranda strateginis pažeidžiamumas ir prarandama pridėtinė vertė; kadangi ES teisės aktais siekiama užtikrinti aukštos kokybės, ateities poreikius atitinkančius būstus, tačiau juos įgyvendinant padidėja statybos išlaidos, kurios galiausiai perkeliamos pirkėjams ir nuomininkams; kadangi šilti ir saugūs namai neturėtų būti privilegija ir niekas neturėtų būti paliktas nuošalyje, o realistiški sprendimai turėtų būti įgyvendinami ES, nacionaliniu ir vietos lygmenimis;

K. kadangi energijos nepriteklius yra problema, su kuria susiduria visos valstybės narės ir kuri daro neproporcingą poveikį pažeidžiamoms šeimoms, įskaitant vaikus ir vyresnio amžiaus asmenis, visų pirma dideliuose senstančiuose būstų blokuose, kurių energijos vartojimo efektyvumas yra mažas, todėl šildymo išlaidos atitinkamai yra didelės; kadangi 2023 m. 14,5 mln. vaikų ES gyveno namuose, turinčiuose nuotėkių, pažeistuose drėgmės ar pelėsio, o kasmet dėl prastos patalpų aplinkos kokybės anksčiau laiko miršta 154 000 europiečių; kadangi 75 proc. ES pastatų ūkio energinis naudingumas yra prastas; kadangi eksploatuojant efektyviai energiją vartojančius pastatus, aprūpintus atsinaujinančiųjų išteklių energija, galima sumažinti energijos išlaidas, pagerinti sveikatą ir gerovę ir itin sumažinti ilgalaikes veiklos išlaidas; kadangi pastatuose sunaudojama apie 40 proc. visos ES suvartojamos energijos; kadangi visos ES šalys iki 2025 m. gruodžio 31 d. turėjo parengti nacionalinius pastatų renovacijos planų projektus; kadangi planuose bus pateikta svarbiausia informacija apie būsto politiką, įskaitant nacionalinio pastatų ūkio apžvalgą, investicijų poreikį ir finansavimo šaltinius; kadangi renovacijos tempas ir lygis vis dar yra nepatenkinami; kadangi energinė renovacija nėra patraukli vyresnio amžiaus žmonėms, nors daugiausia senų namų priklauso būtent jiems; kadangi pastatų renovacijos bangos iniciatyva turėtų būti skatinamas energiją taupantis modifikavimas, kuriuo siekiama tinkamo energijos vartojimo efektyvumo lygio už priimtiną kainą;

L. kadangi keliose valstybėse narėse būstas yra labai apmokestinamas,

---

28 2024 m. balandžio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1275 dėl pastatų energinio naudingumo (OL L, 2024/1275, 2024 5 8, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj).

29 2023 m. rugsėjo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/1791 dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2023/955 (OL L 231, 2023 9 20, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/1791/oj).

o savininko gyvenamas būstas apmokestinamas ribiniu taikomų mokesčių tarifu, kuris kai kuriose valstybėse narėse siekia iki 30 proc., todėl mažėja paskatos privačioms investicijoms į būstą; kadangi žemės kaina gali sudaryti apie 40 proc. galutinės namo pirkimo kainos Vakarų Europoje ir iki 60 proc. galutinės pirkimo kainos tankiausiai apgyvendintose vietovėse; kadangi esant tokiems dideliems mokesčiams pirmąjį būstą ypač sunku įsigyti jaunoms šeimoms, o tai dar labiau aštrina demografines problemas; kadangi nekilnojamojo turto apmokestinimo reformos gali padidinti jo veiksmingumą, skatinti finansinį stabilumą ir mažinti būsto rinkų iškraipymus[30]; kadangi subalansuotos mokesčių lengvatos, pavyzdžiui, mažesni mokesčiai pirmą kartą būstą perkantiems asmenims, galėtų padėti pagerinti būsto įperkamumą; kadangi mokesčių naštos sumažinimas deramam, tvariam ir įperkamam būstui gali pagerinti šeimų galimybes įsigyti kokybišką būstą;

M. kadangi statybos sektorius sudaro apie 9 proc. ES BVP; kadangi nuo 2021 m. po COVID-19 pandemijos[31] statybos sąnaudos gerokai padidėjo ir tai padarė poveikį ne vienam ekonomikos sektoriui, įskaitant statybų sektorių, o šį padidėjimą dar labiau paskatino Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą, dėl kurio kilo statybinių ir renovacijai skirtų medžiagų tiekimo grandinės sutrikimų, išaugo energijos ir statybinių medžiagų kainos, pradėjo trūkti darbo jėgos ir ėmė didėti palūkanų normos; kadangi staigus statybinių medžiagų ir energijos kainų padidėjimas ypač jaučiamas atokiose vietovėse, atokiausiuose regionuose ir salose;

N. kadangi, nepaisant tam tikro atsigavimo, 2019 m. statybos apimtys vis dar buvo 8,3 proc. mažesnės nei 2007 m.; kadangi našumą, veiksmingumą ir išlaidų efektyvumą galima padidinti taikant skaitmenines, supaprastintas ir vieno langelio principu veikiančias leidimų išdavimo bei geresnio administravimo procedūras, robotizavimą, dirbtinį intelektą, modulinę statybą ir statybą ne statybvietėje, statybinių medžiagų pakartotinį naudojimą, taip pat

---

30 EBPO, „Nekilnojamojo turto mokesčių reformos politinė ekonomika“ (angl. *The Political Economy of Property Tax Reform*), EBPO darbo dokumentai fiskalinio federalizmo tema Nr. 18, EBPO interneto svetainė, 2014 m. balandžio mėn., https://www.oecd.org/en/publications/the-political-economy-of-property-tax-reform_5jz5pzvzv6r7-en.html; TVF, „Nekilnojamojo turto apmokestinimas. Pajamų potencialas ir įgyvendinimo sunkumai“ (angl. *Taxing Immovable Property: Revenue Potential and Implementation Challenges*), TVF elektroninė biblioteka, 2013 m. gegužės mėn., https://www.imf.org/en/publications/wp/issues/2016/12/31/taxing-immovable-property-revenue-potential-and-implementation-challenges-40594.

31 Eurostato statistikos vadovas: (Statistics Explained), „Statybos sektoriaus gamintojo kainų ir statybų kainų indeksų apžvalga“ (angl. *Construction producer price and construction cost indices overview*), Eurostato svetainė, 2024 m. spalio mėn.

serijinę ir pramoninę statybą; kadangi technologijos turėtų pagerinti saugą ir darbo sąlygas statybos sektoriuje, įskaitant sveikatos ir saugos standartus, ir sykiu prisidėti prie aplinkos ir socialinio tvarumo; kadangi vien taikant pramoninę surenkamąją statybą galima sutrumpinti statybos laiką 20–50 proc. ir sutaupyti daug energijos ir išlaidų, o novatoriška praktika gali padėti sumažinti neefektyvų miesto erdvių naudojimą; kadangi ES statybos sektoriuje yra inovacijų atotrūkis – tik 6,5 proc. įmonių yra rinkos lyderės inovacijų srityje, o 75,9 proc. Europos statybos įmonių nediegia inovacijų[32]; kadangi ES turėtų skatinti plačiu mastu diegti technologijas, kuriomis didinamas būstų ūkio energijos vartojimo efektyvumas;

O. kadangi 2023 m. 69,2 proc. ES namų ūkių sudarė būstų savininkai[33], o tai rodo, jog nekilnojamojo turto nuosavybė yra stabilumą, iš kartos į kartą perduodamo turto ir investavimo laisvę skatinantis veiksnys; kadangi pusė ES namų savininkų neturi hipotekos paskolų, o maždaug ketvirtadaliui vis dar kyla skurdo rizika[34]; kadangi nuosavybės teisė suteikia papildomą finansinį stabilumą šeimoms ir pensininkams; kadangi nepagarba nuosavybės teisėms turi padarinių bendruomenėms ir smulkaus nekilnojamojo turto savininkams, visų pirma neteisėto būsto užėmimo arba ilgalaikio netinkamo būsto naudojimo atvejais, kai sutartiniai santykiai nėra veiksmingai užtikrinami; kadangi privačiai nuosavybei kyla grėsmė dėl neteisėto perėmimo, vadinamo būsto užėmimu, ir sistemingo nuomos nemokėjimo reiškinio, kuris kenkia bendruomenėms ir ypač smulkiesiems nekilnojamojo turto savininkams, verčia juos pasitraukti iš rinkos ir teisėtai atgauti savo nuosavybę, taip sumažinant pasiūlą ir prisidedant prie kainų didėjimo, o neteisėtas naudojimasis būstu pažeidžia ES chartiją ir yra teisinės valstybės principo pažeidimas; kadangi valstybėms narėms ir valdžios institucijoms tenka atsakomybė užtikrinti nekilnojamojo turto savininkų teises ir teikti paramą smulkiems savininkams, šeimoms, kurioms reikia pagalbos, ir pažeidžiamiems namų ūkiams;

---

32 Europos investicijų banko grupė, „Investicijos į būstą. Kaip inovacijos gerina statybą“ (angl. *Invested in housing - How innovation is improving construction*), Europos investicijų banko grupės interneto svetainė, 2025 m. birželio mėn., https://www.eib.org/en/essays/innovation-construction-affordable-sustainable-housing.

33 Eurostatas, „Gyvenimo sąlygos Europoje. Būstas“ (angl. *Living conditions in Europe - housing*), Eurostato svetainė, 2024 m. lapkričio mėn.https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe_-_housing.

34 Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas (EUROFOUND), „Gyvenimo sąlygos ir kokybė. Neįperkamas ir netinkamas būstas Europoje“ (angl. *Living conditions and quality of life - Unaffordable and inadequate housing in Europe*), 2023 m., p. 20. https://www.eurofound.europa.eu/lt/publications/all/unaffordable-and-inadequate-housing-europe.

P. kadangi trečdalis ES gyventojų yra nuomininkai, bet daugelis iš jų neturi tinkamo būsto; kadangi tai rodo, jog reikalingos atsparios ir krizes galinčios atlaikyti būsto sistemos, pvz., nuomos, socialinio ir kooperatinio būsto sistemos; kadangi esama įvairių modelių, kuriomis užtikrinama nekilnojamojo turto savininkų ir nuomininkų apsaugos pusiausvyra; kadangi priverstinis iškeldinimas apibrėžiamas kaip asmenų, šeimų arba bendruomenių nuolatinis arba laikinas iškeldinimas iš namų arba žemės, kuriuos jie užima, prieš jų valią, nesuteikiant jiems tinkamos teisinės ar kitokios apsaugos; kadangi valstybės narės ir visų pirma vietos bei regionų valdžios institucijos privalo suteikti pažeidžiamiems namų ūkiams paramą būstui, ypač iškeldinimo atvejais; kadangi saugus ir pastovus būstas, nesvarbu, ar jis nuosavas, ar nuomojamas, yra būtinas asmens ir bendruomenės gerovei; kadangi reikia kurti ir remti atstovavimo nuomininkams ir bendruomenėms mechanizmus; kadangi nepakankama nuomininkų ir pažeidžiamų namų ūkių apsauga neigiamai veikia socialinę sanglaudą, lygybę ir stabilumą;

Q. kadangi statybos ir renovacijos sektoriaus įmonės nurodo, jog trūksta kvalifikuotų darbuotojų[35]; kadangi statybos sektoriaus darbuotojai yra viena iš penkių pagrindinių Europos profesinių grupių, patiriančių darbuotojų stygių; kadangi statybos sektoriuje sukuriama 18 mln. tiesioginių darbo vietų ir jis yra svarbi ES ekonomikos augimo ir darbo politikos varomoji jėga; kadangi, EUROFOUND duomenimis[36], darbo vietų kokybė yra svarbus veiksnys siekiant pritraukti daugiau darbuotojų į statybos sektorių, o darbo jėgos trūkumą lemia sudėtingos darbo sąlygos ir palyginti aukštas laikinojo įdarbinimo ir savarankiško darbo lygis, kuriems būdingos ilgos subrangos grandinės ir ciklinis bei projektais grindžiamas užimtumo šiame sektoriuje pobūdis; kadangi siekiant išspręsti šią problemą reikia investuoti į profesinį rengimą ir mokymą, pameistrystę ir mokymąsi visą gyvenimą, taip pat užtikrinti, kad darbo vietos šiame sektoriuje būtų patrauklios, t. y. kad būtų sudaromos sąžiningos sutartys, užtikrinamas deramas darbo užmokestis ir stabilios užimtumo sąlygos; kadangi geresnės darbo sąlygos, griežtesni sveikatos ir saugos standartai ir kitos iniciatyvos yra būtini siekiant apsaugoti šiame didelės rizikos sektoriuje dirbančius asmenis, užtikrinti, kad karjera statybos sektoriuje būtų tvarus ir patrauklus pasirinkimas, ir pasiekti ilgalaikį kokybiškų būstų tiekimą bei skatinti Europos statybos pramonės konkurencingumą ir inovacijas;

---

35 Europos darbo institucija, „Ataskaita dėl darbuotojų trūkumo ir pertekliaus 2023 m.“ (angl. *Report on labour shortages and surpluses 2023*), 2024 m. gegužės mėn., p. 51.

36 EUROFOUND, „Ekonomikos augimo potencialo didinimas. „Statybos sektoriaus parengimas dvejopai pertvarkai“ (angl. *Building on growth potential: Preparing the construction sector for the twin transitions*), 2025 m. gruodžio mėn., https://www.eurofound.europa.eu/en/publications/all/building-on-growth-potential-preparing-the-construction-sector-for-the-twin-transitions.

R. kadangi būsto krizė yra didelė kliūtis siekiant pritraukti kompetentingų darbuotojų ir juos išlaikyti valstybėse narėse; kadangi darbuotojai migrantai ir sezoniniai darbuotojai prisideda prie pagrindinių sektorių veiklos ES, tačiau daugelis jų yra apgyvendinami perpildytose arba prastos būklės patalpose; kadangi kai kuriuose ES miestuose darbuotojų migrantų ir sezoninių darbuotojų koncentracija tam tikruose rajonuose, kurie ir taip patiria socialinių ir ekonominių sunkumų, gali būti teritorinės segregacijos, prastų gyvenimo sąlygų ir socialinės įtampos priežastis; kadangi Europos darbo institucija nustatė, jog šiame sektoriuje dažniausiai pažeidžiami reikalavimai steigiant priedangos įmones, nesilaikant darbo sąlygų, vykdant fiktyvią savarankišką veiklą, registruojant melagingus socialinio draudimo atvejus ir neteisėtai komandiruojant trečiųjų šalių piliečius; kadangi turi būti aiškiai apibrėžta privačiojo sektoriaus atsakomybė užkirsti kelią tokio pobūdžio praktikai; kadangi socialiniai partneriai statybos sektoriuje turėtų toliau aktyviai dalyvauti kovojant su nedeklaruojamu darbu;

S. kadangi 2019 m. ES statybos sektoriuje veiklą vykdė apie 3,4 mln. įmonių[37], kurių didžioji dalis – mažosios ir vidutinės įmonės (MVĮ)[38]; jos sukūrė pridėtinės vertės už 549 mlrd. EUR, o jose dirbo 12,7 mln. žmonių; kadangi savarankiškai dirbantys asmenys, labai mažos įmonės ir MVĮ sudaro pagrindinę šio sektoriaus darbo jėgą ir yra svarbiausias jo konkurencingumo veiksnys, todėl jiems reikalinga palanki ir stabili reguliavimo ir investicijų aplinka; kadangi nekilnojamojo turto sektoriuje 2022 m. dirbo 2,7 mln. žmonių, o tai sudarė 1,7 proc. visų ES verslo ekonomikos darbo vietų, tačiau šiam sektoriui turi būti teikiama geresnė prieiga prie kreditų ir kitos finansavimo paramos; kadangi nacionalinė arba ES parama privačiajam sektoriui turėtų būti skirta ne tik didesnių įmonių, bet ir MVĮ dalyvavimui skatinti, taip prisidedant prie sveiko, konkurencingo statybos sektoriaus kūrimo ir gyvenamųjų namų statybos projektų dydžio ir pobūdžio įvairinimo;

T. kadangi turizmas yra svarbus ES ekonomikos variklis, nes jis sudaro 10 proc. ES bendrojo vidaus produkto ir daro didelį poveikį ekonomikos augimui, užimtumui ir socialinei plėtrai, todėl yra naudingas įveikiant ekonomikos nuosmukį ir nedarbo problemas; kadangi jokios siūlomos priemonės ar veiksmai neturėtų sukelti neigiamo požiūrio į turizmą ar jo stabdyti; kadangi trumpalaikės nuomos programos, apimančios visą būstą ar atskirus kambarius, gali turėti teigiamą poveikį vietos ekonomikai, padėti spręsti

---

37 Eurostatas, „Pagrindiniai duomenys apie Europos verslą. Statyba“ (angl. *Key figures on European business – Construction*), Eurostato svetainė, 2022 m. birželio mėn., https://ec.europa.eu/eurostat/cache/htmlpub/key-figures-on-european-business-2022/construction.html.

38 Organizacija „SMEunited“, „Statyba“ (angl. *Construction*), „SMEunited“ svetainė, https://www.smeunited.eu/policies/sectors/construction.

gyventojų mažėjimo problemą skatinant kaimo turizmą, remti senų pastatų išsaugojimą ir suteikti papildomų pajamų šaltinį savininkams ir nuomininkams; kadangi gyvenamųjų namų naudojimas turizmo tikslais taip pat gali suteikti papildomų pajamų šeimoms, padėti joms tapti ekonomiškai nepriklausomoms ir tapti pastatų energijos vartojimo efektyvumo didinimo renovacijos finansavimo šaltiniu; kadangi vis dėlto iš įrodymų matyti, kad trumpalaikės nuomos rinka tampa vis profesionalesnė ir labiau koncentruota, pradedant smulkiaisiais nekilnojamojo turto savininkais ir baigiant daug nekilnojamojo turto turinčiais investuotojais; kadangi tyrimai parodė, jog tam tikruose Barselonos, Paryžiaus ir Romos rajonuose trumpalaikės nuomos būstai sudaro nuo 17 iki 25 proc. visų būstų; kadangi 2024 m. svečiai ES trumpalaikės nuomos būstuose praleido 854,1 mln. naktų, o tai yra 18,8 proc. daugiau nei 2023 m.; kadangi didėjantis trumpalaikės nuomos būstų skaičius ir spartėjantis perėjimas nuo ilgalaikio prie trumpalaikio būsto gali sukelti problemų gyvenamojo būsto rinkoje, ypač regionuose, kuriuose intensyviai plėtojamas turizmas, pvz., didžiuosiuose miestuose ir pakrančių, salų bei atokiausiuose regionuose; kadangi reikia atlikti daugiau empirinių tyrimų, kad būtų galima pagrįsti veiksmus, nukreiptus prieš trumpalaikės nuomos plitimą; kadangi reikalingi įvairūs sprendimai, nes skiriasi vietos realijos ir savivaldybių bei vietos teritorinių vienetų skaičius ES; kadangi suskaidyta ir nenuosekli ES trumpalaikės nuomos teisinė sistema apsunkina vykdymo užtikrinimą; kadangi regionams ir miestams reikia priemonių šiam teisiniam neaiškumui įveikti; kadangi, jei reikia, šią veiklą geriau reguliuoti piliečiams artimesniu lygmeniu, kaip numatoma pagal subsidiarumo principą ir kaip matoma iš ES teismų praktikos;

U. kadangi galimybė pasinaudoti būsto finansavimu yra esminis veiksnys siekiant patenkinti būsto poreikius, taip pat remti statybą, renovaciją ir paskirties keitimą, visų pirma apie 3,8 mln. MVĮ, vykdančių veiklą ES statybos sektoriuje; kadangi galimybė gauti kreditą, nepažeidžiant makroekonominio atsargumo principų, turėtų būti vienas iš subalansuoto reagavimo į būsto krizę aspektų; kadangi nuo 2008 m. gerokai sumažėjo galimybė gauti kreditą statyboms, o bankai praneša, kad visoje ES mažėja paskolų paklausa, nes padidėjo hipotekos paskolų palūkanų normos, taigi dėl to ribojama įperkamų būstų plėtra ir esamo būstų ūkio tvarus atnaujinimas; kadangi visa rizikos ribojimo sistema turėtų būti skirta pirmiausia finansiniam stabilumui užtikrinti, sutelkiant dėmesį į patikimus bankininkystės kriterijus ir užkertant kelią nekilnojamojo turto burbulams; kadangi privatieji nekilnojamojo turto plėtotojai gali atlikti svarbų vaidmenį veiksmingai ir tvariai teikdami įvairius būsto sprendimus žmonėms už prieinamą kainą; kadangi tai būtų galima daryti pritraukus privačiųjų investicijų; kadangi esamo būstų ūkio renovacija, pertvarkymas ir plėtra yra ekonomiškai efektyvus ir greitas būsto krizės sprendimas; kadangi, Europos Centrinio Banko duomenimis, per pastaruosius 15 metų padidėjo galimybių patekti į gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto rinką skirtumai, o mažas ir vidutines

pajamas gaunantys namų ūkiai sunkiau gauna kreditą būstui įsigyti; kadangi galimybės gauti paskolą būstui įsigyti gali būti ribotos, ypač jaunoms šeimoms ir kaimo vietovėse, todėl būtina užtikrinti galimybę gauti ilgalaikį ir prieinamą finansavimą; kadangi hipotekos rinkų reguliavimas gali atlikti svarbų vaidmenį užtikrinant būsto įperkamumą; kadangi nekilnojamojo turto patikos ir kitų fondų, bankų bei institucinių investuotojų sąsajos gali kelti riziką finansiniam stabilumui; kadangi apie tokias sąsajas turėtų būti skaidriai pranešama;

V. kadangi socialinį ir įperkamą būstą finansuoja nacionalinės, regioninės ir vietos valdžios institucijos, o ES atlieka svarbų vaidmenį nustatydama finansavimo priemones ir palengvindama bendradarbiavimą bei geriausios praktikos mainus tarp valstybių narių ir miestų; kadangi investicijos į socialinį ir įperkamą būstą po 2008 m. finansų krizės smarkiai sumažėjo; kadangi viešojo, kooperatinio ir socialinio būsto dalis nuolat mažėja; kadangi 2024 m. vos 7 proc. ES Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų buvo skirta socialiniam būstui ir kitokio pobūdžio socialinei infrastruktūrai; kadangi įgyvendinant EGADP nustatyta, jog nacionaliniu lygmeniu nepakankamai skaidriai ir aiškiai apibrėžti ir stebimi kriterijai; kadangi nacionaliniai skatinamojo finansavimo bankai (NSIB) atlieka esminį vaidmenį finansuojant deramą, įperkamą ir tvarų būstą, pritraukdami privačių investicijų ir stiprindami finansavimo sistemą nacionaliniu ir regioniniu lygmeniu; kadangi NSIB visoje ES sudarė galimybių pastatyti daugiau kaip 380 000 būstų ir vien 2023 m. būsto sektoriui skyrė beveik 50 mlrd. EUR finansavimą, taip savo ilgamete kompetencija ir patirtimi smarkiai papildydami ES lygmens iniciatyvas; kadangi turėtų būti užtikrinta pažeidžiamiausių grupių galimybė naudotis socialinio būsto programomis;

W. kadangi Europos investicijų banko (EIB) grupė 2025 m. birželio mėn. pradėjo įgyvendinti savo pirmąjį įperkamo būsto veiksmų planą; kadangi EIB veiksmų plane nustatytos finansinės priemonės, tokios kaip finansavimas skolintomis lėšomis, per tarpininką teikiamos paslaugos, nuosavas kapitalas ir konsultavimo paslaugos, sykiu išlaikant investicijų banko statusą ir užtikrinant AAA reitingą; kadangi EIB pabrėžia, jog viena iš svarbiausių būsto krizės problemų – daugelio veiksnių nulemta nepakankama pasiūla, daranti poveikį socialinei sanglaudai ir ES konkurencingumui, nors ir skirtingai pasireiškianti skirtingose vietovėse; kadangi EIB grupės požiūris grindžiamas pagrindiniais prioritetais, pvz., įperkamu būstu, novatorišku būstu ir renovacija, savo ruožtu mažinančiais namų ūkių išlaidas ir stiprinančiais ilgalaikį energetinį saugumą; kadangi EIB turi užtikrinti didesnį skaidrumą ir aiškumą būstui skiriamo finansavimo srityje, įskaitant priemonių rūšis, finansines sąlygas, tinkamumo kriterijus, bendro finansavimo reikalavimus, grafikus, garantijas ir lankstumo galimybes konkrečiais atvejais ir konkrečiose teritorijose (kaimo, salų ir atokiausiuose regionuose); kadangi, trūkstant aiškios informacijos ir mechanizmų, regionams ir

savivaldybėms sunku gauti finansavimą, o tai yra vėlavimo ir būsto krizės gilėjimo priežastis;

X. kadangi Komisijos pasiūlyme dėl sanglaudos politikos fondų laikotarpio vidurio peržiūros numatyta galimybė padvigubinti dabartinį finansavimą įperkamam būstui įsigyti, taip pat galimybė valstybėms narėms savanoriškai perskirstyti dalį savo dabartinių finansavimo programų lėšų; kadangi Europos Audito Rūmai yra pažymėję, jog į šį pasiūlymą neįtraukta jokia skirtumų analizė, kurioje būtų nustatyta, kur labiausiai reikalingi ES veiksmai; kadangi 7,5 mlrd. EUR ES parama, skirta būstui pagal sanglaudos politiką, sudaro apie 2 proc. visų sanglaudos politikos asignavimų 2021–2027 m. laikotarpiu (379 mlrd. EUR); kadangi, Komisijos nuomone, valstybės narės savo nacionaliniuose ir regioniniuose partnerystės planuose turi nuspręsti, kokias sumas skirti su būstu ir sanglauda susijusioms išlaidoms; kadangi tai gali pakenkti jų gebėjimui pritraukti sanglaudos politikos lėšų ir vykdyti novatoriškus įperkamo būsto projektus; kadangi Komisija ir valstybės narės turėtų patvirtinti ilgalaikę politiką, kuria būtų siekiama sukurti nacionalinius įperkamo ir tvaraus būsto ūkius ir skatinti renovaciją, kurią atlikus sumažėja namų ūkių išlaidos; kadangi sanglaudos politikos fondai turi būti naudojami strategiškai ir taikant veiksmingas bei skaidrias procedūras, paisant darbuotojų teisių ir kolektyvinių sutarčių, siekiant užtikrinti sąžiningą konkurenciją; kadangi dabartinės būsto krizės vien įgyvendinant sanglaudos politiką įveikti neįmanoma, nes, remiantis 2024–2025 m. EIB ataskaitos ekonomine analize, vertinama, kad investicijų į įperkamą būstą deficitas siekia 270 mlrd. EUR per metus; kadangi viešąsias lėšas galima papildyti pritraukiant privačiųjų investicijų; kadangi būsto statyba galėtų būti remiama perskirstant nepanaudotas Teisingos pertvarkos fondo lėšas, nes Komisija paragino valstybes nares nepanaudotas lėšas nukreipti į įperkamą, tvarų ir deramą būstą;

Y. kadangi būsto krizė, kurią išgyvena milijonai ES piliečių, ypač skaudžiai veikia jaunimą; kadangi 2023 m. visoje ES vidutinis tėvų namus paliekančių jaunuolių amžius buvo 26,3 m.[39], tačiau kai kuriose valstybėse narėse beveik 70 proc. 18–34 m. amžiaus jaunų suaugusiųjų neturėjo kitos išeities kaip toliau gyventi su tėvais[40]; kadangi 2024 m. beveik pusė (49,1 proc.) visų jaunų suaugusiųjų (18–34 metų) ES gyveno su bent vienu iš tėvų arba prisidėjo prie namų ūkio pajamų arba jomis naudojosi; kadangi 2024 m. beveik pusė (47,2 proc.) jaunų suaugusiųjų ES, kurie gyveno su bent vienu

---

39 Eurostatas, „2023 m. amžius, kurio sulaukus išsikeliama iš tėvų namų, nepakito“ (angl. *Age of leaving the parental home steady in 2023*), Eurostato svetainė, 2024 m. rugsėjo 30 d.

40 Eurostatas, „18–34 m. jaunų suaugusiųjų, kurie gyvena su tėvais, dalis, remiantis pačių asmenų apibūdintu dabartiniu ekonominiu statusu“ (angl. *Share of young adults aged 18-34 living with their parents by self-defined current economic status*), Eurostato svetainė, 2025 m. liepos mėn.

iš tėvų arba prisidėjo prie namų ūkio pajamų arba jomis naudojosi, buvo studentai arba kitaip nedalyvavo darbo rinkoje[41]; kadangi dėl šios priežasties jaunesniosios kartos negali pradėti savarankiško gyvenimo, ir daugelis atideda svarbius gyvenimo sprendimus, pvz., kurti šeimą, gyventi savarankiškai arba persikelti į kitą vietą pradėti profesinės karjeros; kadangi jaunimo galimybės įsigyti būstą yra pirmasis žingsnis, leidžiantis jiems tapti nepriklausomais ir įgyvendinti savo tikslus bei troškimus; kadangi būstas turi tiesioginį poveikį demografinėms tendencijoms; kadangi 40,7 proc. visų Sąjungos studentų gyvena ne savo šeimos namuose, bet tik 38 proc. gyvena universitetų, viešųjų įstaigų ar akredituotų operatorių valdomuose studentų būstuose[42]; kadangi ši padėtis rodo, jog visoje Sąjungoje trūksta apie 4,8 mln. miegamųjų vietų[43], ir atitinkamai pabrėžia būtinybę skubiai imtis suderintų Europos ir nacionalinių veiksmų, siekiant išplėsti ir pagerinti įperkamo ir kokybiško studentų būsto pasiūlą; kadangi dėl didelių išlaidų būstui ir deramų bei įperkamų nuomojamų ir pirmųjų namų stygiaus padidėjo kartų nelygybė;

Z. kadangi daugelyje valstybių narių nuomos kaina didėja greičiau nei pajamos, ilgėja laukiančiųjų viešojo būsto sąrašai, o mažas ir vidutines pajamas gaunančių namų ūkių svajonė įsigyti deramą, tvarų ir įperkamą būstą darosi vis mažiau reali; kadangi sumažėjusi žemas ir vidutines pajamas gaunančių namų ūkių perkamoji galia ir didėjančios išlaidos būstui daro neigiamą poveikį jų galimybei įsigyti arba nuomotis įperkamą būstą, o tai turi platesnių demografinių ir socialinių bei ekonominių padarinių, kaip antai didėjanti socialinė atskirtis; kadangi 2023 m. 13 iš 16 duomenis pateikusių valstybių narių būsto sandorių skaičius sumažėjo, palyginti su 2022 m., ir tai buvo antri iš eilės mažėjančių pardavimų metai[44]; kadangi siekiant sumažinti kelionės į darbą naštą ir pagerinti gyvenimo kokybę reikia ne tik didinti įperkamo būsto pasiūlą, bet ir užtikrinti jo strateginę vietą, visų pirma jį siūlant netoli darbo vietų, viešųjų paslaugų ir tvarių transporto tinklų; kadangi ši nelygybė turėtų būti mažinama įgyvendinant įtraukią būsto politiką ir užtikrinant, kad kiekvienas asmuo, nepriklausomai nuo jo kilmės ar statuso, turėtų galimybę

---

41 Eurostatas, „Pagrindiniai Europos gyvenimo sąlygų rodikliai“ (angl. *Key Figures on European Living Conditions*), 2025 m. rugsėjo mėn.

42 Eurostatas, „18–34 m. jaunų suaugusiųjų, kurie gyvena su tėvais, dalis, remiantis pačių asmenų apibūdintu dabartiniu ekonominiu statusu“ (angl. *Share of young adults aged 18-34 living with their parents by self-defined current economic status*), Eurostato svetainė, 2025 m. liepos mėn.

43 „Eurostudent VIII“, „Būsto padėtis. Gyvenimas ne namuose, 2021–2024“ (angl. *Housing situation: living away from home, 2021–2024*).

44 Declós, C., *„From market good to social right? Shifting approaches to housing in Europe“*, Barselonos tarptautinių reikalų centras, 2021 m. rugsėjo 30 d.https://www.cidob.org/en/events/market-good-social-right-shifting-approaches-housing-europe.

gauti deramą, tvarų ir įperkamą būstą;

AA. kadangi socialinį ir įperkamą būstą finansuoja nacionalinės, regioninės ir vietos valdžios institucijos, o ES atlieka svarbų vaidmenį teikdama joms paramą, be kita ko, nustatydama valstybės pagalbos taisykles; kadangi nei akademiniuose darbuose, nei ES *acquis* nepateikiamos nuoseklios sąvokų „įperkamas būstas“ ir „socialinis būstas“ apibrėžtys, o jų kriterijus nustato kiekviena valstybė narė, atsižvelgdama į savo nacionalines ir regionines aplinkybes; kadangi Jungtinių Tautų gyvenamųjų vietovių programoje (UN-HABITAT) laikomasi nuostatos, jog būstas įperkamas tuo atveju, jei grynosios išlaidos būstui per mėnesį neviršija 30 proc. visų namų ūkio per mėnesį gaunamų pajamų[45]; kadangi EBPO apibrėžia socialinį būstą kaip nuomojamus gyvenamuosius būstus, kurie teikiami už mažesnę nei rinkos kainą ir skiriami vadovaujantis konkrečiomis taisyklėmis; kadangi šis požiūris atitinka apibrėžtis ir kriterijus, kurie taikomi valstybėse narėse, įgyvendinančiose įperkamo būsto politiką ir taikančiose reglamentavimo sistemas, ir juo nustatomos išsamios įperkamų būstų kategorijos, pajamų ribos ir socialiniai kriterijai, pagal kuriuos nustatomi prioritetai skirstant būstus; kadangi Parlamentas aktyviai dalyvauja šiose diskusijose ir yra pasirengęs prisidėti formuluojant apibrėžtis, prieš tai pasitaręs su kitomis ES institucijomis ir įstaigomis, valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais; kadangi pagal apibrėžtis reikalaujama, kad prieiga prie įperkamų būsto rinkų būtų atvira visiems paslaugų teikėjams; kadangi socialinis būstas, kaip bendrojo ekonominio intereso paslauga, visų pirma skirtas palankių sąlygų neturintiems piliečiams arba socialiai remtinoms grupėms, negalinčioms gauti būsto rinkos sąlygomis; kadangi būtų reikėję atlikti poveikio vertinimą, siekiant įvertinti, kaip šios apibrėžtys paveiks galimybę gauti socialinį ir įperkamą būstą valstybėse narėse bei jo teikimą; kadangi daugelyje ES miestų, pasitelkus viešojo ir privačiojo sektorių partnerystes, kuriose valdžios institucijos bendradarbiauja su kooperatyvais ir pelno nesiekiančiais subjektais, kad užtikrintų tikrai įperkamą ir socialinį būstą, buvo rasta veiksmingų sprendimų, kaip pagerinti būsto įperkamumą;

AB. kadangi negalią turintys asmenys yra viena iš grupių, kurioms kyla daugiausia sunkumų gauti deramą ir įperkamą būstą; kadangi dėl įperkamų būstų stygiaus pernelyg daug negalią turinčių asmenų tebegyvena netinkamose gyvenamosiose patalpose; kadangi siekdamos laikytis ES įsipareigojimų pagal Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvenciją valstybės narės turi gerokai išplėsti įperkamų bendruomeninių būstų pasiūlą; kadangi 2023 m. 11,1 proc. negalią

---

45 UN-HABITAT, „Pajėgumų kūrimas, susijęs su DVT rodikliais. Rodiklis 11.1.1: tinkamas būstas ir lūšnynų sąlygų gerinimas“ (angl. *Capacity Development on SDGs Indicators' Monitoring and Reporting – Indicator 11.1.1:* Adequate housing and slum upgrading“, UN-HABITAT svetainė, 2022 m. balandžio mėn.

turinčių asmenų būsto išlaidų našta buvo pernelyg didelė[46]; kadangi 4,4 proc. neįgaliųjų gyvena labai prastomis būsto sąlygomis; kadangi 70–80 proc. esamų būstų yra netinkami negalią turintiems asmenims savarankiškai gyventi; kadangi, remiantis vertinimais, ES globos įstaigose gyvena daugiau kaip milijonas jaunesnių nei 65 metų negalią turinčių asmenų ir daugiau kaip du milijonai vyresnių nei 65 metų asmenų; kadangi nepakankamai pritaikyti būstai negalią turintiems asmenims didina socialinę atskirtį ir riboja jų galimybes gyventi savarankiškai ir visapusiškai bei lygiateisiškai dalyvauti visuomenės gyvenime;

AC. kadangi veiksmingai būsto politikai įgyvendinti reikia patikimų, išsamių ir palyginamų statistinių duomenų visos ES lygmeniu; kadangi duomenų rinkimas ir palyginamumas tebėra problema, nes būsto politika turi gilias tradicijas, kurias lemia vietos ir teritorijų aplinkybės; kadangi dabartiniai duomenų rinkiniai dažnai yra nevientisi ir neatspindi teritorinio būsto dinamikos aspekto; kadangi renkant duomenis apie būstą būtų galima geriau suprasti konkrečioms vietovėms būdingas tendencijas ir teritorinius skirtumus; kadangi tokie duomenys yra būtini siekiant stebėti įperkamumą, vertinti sisteminę riziką ir formuoti įrodymais pagrįstą politiką; kadangi, siekiant parengti veiksmingą politiką, taip pat reikia patikimų duomenų apie benamystę, įperkamumą, žemės užėmimą, laisvus pastatus ir jų naudojimą, taip pat apie renovaciją ir modernizavimą; kadangi Parlamentas inicijavo ES žemės rinkos stebėjimo centro bandomąjį projektą, kuris šiuo metu yra įgyvendinamas; kadangi būstas įtraukiamas į pragyvenimo išlaidų skaičiavimus ir atskleidžia būsto ir komunalinių paslaugų kainų skirtumus tarp ES valstybių, remiantis perkamosios galios paritetais ir namų ūkių galutinio vartojimo išlaidų indeksu; kadangi pagrindiniai su būstu susiję vartojimo prekių ir paslaugų komponentai yra elektra, dujos ir kitas kuras[47]; kadangi 2021 m. 19,5 proc. būstų ES buvo negyvenami būstai, t. y. jie buvo tušti arba antrieji gyvenamieji būstai; kadangi, palyginti su 2011 m., šis rodiklis padidėjo 23 proc.;

ES vaidmuo būsto politikos klausimais

Būsto krizės socialiniai ir ekonominiai padariniai

1. reškia didelį susirūpinimą dėl to, kad būsto krizė veikia visą ES ir jos

---

46 Eurostatas „Negalios statistika. Būsto sąlygos“, 2025 m. birželio mėn. (angl. *Disability statistics – housing conditions*) https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Disability_statistics_-_housing_conditions.

47 Eurostatas, Statistikos paaiškinimas. „Vartojimo prekių ir paslaugų kainų palyginimas“ (angl. *Comparative price levels of consumer goods and services*), Europos Komisijos svetainė, 2025 m. gruodžio mėn., https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Comparative_price_levels_of_consumer_goods_and_services.

valstybes nares, nes ji žeidžia orumą, didina nelygybę ir silpnina socialinę sanglaudą; pabrėžia, kad dėl būsto krizės milijonai europiečių gyvena nesaugiomis sąlygomis; pabrėžia, kad įperkamumas yra būsto krizės pagrindas, visų pirma jaunimui, mažas ir vidutines pajamas gaunančioms šeimoms ir pažeidžiamoms grupėms, įskaitant vyresnio amžiaus žmones ir benamius, kuriems gauti tinkamą būstą yra gerokai sunkiau; yra susirūpinęs dėl problemų, su kuriomis susiduria jaunuoliai, kad galėtų išsikelti iš šeimos namų ir priimti asmeninius sprendimus, kurie turi įtakos jų profesiniam ir asmeniniam gyvenimui, pvz., sprendimui sukurti šeimą, studijuoti ar ieškoti pirmo darbo, atitinkančio jų kvalifikaciją;

2. yra susirūpinęs dėl neigiamų socialinių ir ekonominių būsto krizės padarinių, nes būsto krizė, be kita ko, riboja žmonių galimybes užimti didmiesčiuose esančias darbo vietas ir darbuotojų judumo galimybes, o tai savo ruožtu kelia darbuotojų trūkumo ir kitų problemų; pabrėžia, kad būsto krizė yra kliūtis Europos konkurencingumui, nes dėl jos mažėja našumas, o regionai tampa mažiau patraukliūs investicijoms; yra susirūpinęs dėl būsto krizės poveikio žmonių perkamajai galiai, nes tai savo ruožtu sudaro sunkumų įmonėms rasti tinkamų darbuotojų; yra įsipareigojęs skatinti didesnę valstybių narių, taip pat vietos ir regionų valdžios institucijų politinę valią ieškant pritaikytų ir novatoriškų sprendimų ir integruojant būsto politiką į platesnes socialines ir ekonomines strategijas;

ES ir nacionalinės valdžios institucijos

3. itin palankiai vertina Komisijos įsipareigojimą parengti ir įgyvendinti plataus užmojo Europos įperkamo būsto planą; primena, kad įperkamo būsto plane turi būti vadovaujamasi subsidiarumo principu ir atsižvelgiama į konkrečius kiekvienos valstybės narės poreikius; mano, jog įperkamo būsto planas turi būti parengtas taip, kad jis padėtų įveikti būsto krizę kaip ekstremaliąją socialinę situaciją;

4. ragina Komisiją deramai atsižvelgti į Parlamento poziciją dėl būsto krizės; ragina Komisiją sušaukti pirmąjį ES aukščiausio lygio susitikimą būsto klausimais, per kurį būtų ieškoma konkrečių sprendimų; pabrėžia, kad pagal Europos įperkamo būsto planą pirmenybė turėtų būti teikiama priemonėms, kuriomis siekiama padidinti tikrą įperkamumą, ir turėtų būti teikiama parama valstybėms narėms, kad jos galėtų suteikti deramus, tvarius ir saugius būstus milijonams europiečių; atkreipia dėmesį į tai, kad būsto klausimai yra valstybių narių kompetencijos sritis, tačiau pripažįsta, kad ES sektorių teisės aktai gali turėti įtakos bendram namų statybos, renovacijos ir paskirties keitimo gyvybingumui bei sąnaudoms; atkakliai tvirtina, kad yra ES iniciatyvų, kurios gali suteikti realios pridėtinės vertės sprendžiant būsto krizę, visų pirma išnaudojant visą bendrosios rinkos potencialą statybos sektoriuje, sudarant sąlygas didesnėms investicijoms naudojant ES fondus, ir kad jos gali pakelti būsto kokybės standartus, gerinti įrodymų kokybę renkant duomenis ir jais keičiantis, remti pastangas ir investicijas į

kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą, palengvinti statybos darbuotojų judumą ir skatinti leidimų išdavimo supaprastinimą; ragina įgyvendinti Europos įperkamo būsto planą jį derinant su Europos socialinių teisių ramsčiu, kad būtų padedama kovoti su socialine nelygybe, naikinti skurdą ES ir skatinti socialinę, ekonominę ir teritorinę sanglaudą bei aukštynkryptę konvergenciją;

Vietos ir regionų valdžios institucijos

5. ragina ES ir valstybes nares paisyti vietos ir regioninių valdžios institucijų atitinkamų įgaliojimų ir pabrėžti šių institucijų atliekamą svarbų vaidmenį nustatant būsto poreikius ir prisidedant prie nacionalinių strategijų, kad būtų rengiamos tikslinės priemonės, skirtos vietos gyventojams; ragina ES ir jos valstybes nares teikti paskatas savivaldybėms ir regionams, kad jie savo teritorijose skatintų gyvenamųjų namų statybą, renovaciją ir pertvarkymą; taip pat pažymi, kad, nepaisant ypač didelio poveikio miestų ir pramonės vietovėms, būsto krizė apima visus regionus, ypač tuos, kurie yra nepalankioje geografinėje padėtyje, pvz., kaimo ir vidaus vietovėse, salose, atokiausiuose regionuose, pasienio regionuose, kuriuose gyvena daug į kitą šalį dirbti važinėjančių gyventojų, taip pat pakrančių bei atokiose vietovėse, ypač tose, kuriose mažėja gyventojų; pabrėžia, kad svarbu kurti ir skatinti integruotas miestų strategijas, apimančias švietimą, sveikatos priežiūrą, infrastruktūrą (kaip antai vandenį ir elektrą), viešąjį transportą ir laisvalaikį, užtikrinant, kad demografiniai iššūkiai būtų visais lygmenimis veiksmingai integruoti į politikos formavimą; ragina vietos valdžios institucijas tiesiogiai ir tikslingai pasinaudoti ES būsto fondų lėšomis ir sudaryti joms sąlygas šias lėšas valdyti, nes jos geriausiai suvokia vietos realybę ir poreikius, todėl gali greitai imtis veiksmų būsto problemoms spręsti;

6. pabrėžia, kad įgyvendinant Europos įperkamo būsto planą turi dalyvauti ir vietos bei regionų valdžios institucijos; ragina stiprinti konsultavimosi mechanizmus, koordinavimą ir savivaldybių tarpusavio bendradarbiavimą, taip pat stiprinti partnerystes ir pasinaudoti vietos bei regionų valdžios institucijų ekspertinėmis žiniomis, nes būtent jos gali geriausiai užtikrinti sėkmingą plano rengimą ir įgyvendinimą; ragina formuojant ir įgyvendinant būsto politiką vietos lygmeniu aktyviai dalyvauti pagrindinius suinteresuotuosius subjektus; primygtinai reikalauja, kad ES lygmens iniciatyvos būtų formuojamos atsižvelgiant į regionų poreikių įvairovę ir pripažįstant, jog į skirtingas teritorines aplinkybes (pvz., didmiesčių karštuosius taškus, mažėjančius regionus, salas ir atokiausius regionus) reikia reaguoti taikant specialiai pritaikytus metodus;

7. ragina skatinti supaprastinimą taikant daugiapakopio valdymo metodą ir laikantis partnerystės principo, įskaitant integruotas administracines struktūras ir skaitmenines priemones, pvz., visiškai skaitmenines leidimų išdavimo procedūras ir e. komunikaciją,

susijusią su leidimų išdavimu, siekiant remti deramo, tvaraus ir įperkamo būsto projektų plėtrą, atsižvelgiant į poreikį renovuoti esamą būstų ūkį;

8. ragina Komisiją skatinti bendradarbiavimą ir dalytis geriausia patirtimi, atspindinčia iššūkių, su kuriais susiduria vietovės, kuriose yra sumažėjęs arba mažėja gyventojų skaičius, taip pat pasienio, salų ir atokiausi regionai, įvairovę, ir neleisti, kad būsto politika tam tikrose vietovėse prisidėtų prie gyventojų skaičiaus mažėjimo; ragina ES ir jos valstybes nares remti vietos ir regionų valdžios institucijas siekiant padidinti viešojo, kooperatinio ir nekomercinio būsto pasiūlą; ragina skatinti skaitmeninio junglumo projektus ir transporto jungtis su sostinėmis, didžiaisiais miestais ir miestų centrais, nes jie galėtų padėti stabdyti gyventojų skaičiaus mažėjimą, užtikrinti teisę pasilikti ir sudaryti sąlygas vietos gyventojams gyventi savo kilmės vietoje, sykiu didinant rinkoje esančių būstų skaičių ir renovuojant esamą būstų ūkį; šiomis aplinkybėmis ragina Komisiją parengti konkretų būsto planą, atspindintį statybos ir renovacijos poreikius kaimo, salų ir atokiausiuose regionuose, taip pat tarpvalstybinio bendradarbiavimo klausimus, ir kuris būtų paremtas tų Europos regionų gyvenimo sąlygų tyrimu; ragina Komisiją ir valstybes nares įgyvendinti iniciatyvas, pvz., vadovaujantis sanglaudos politika, siekiant atgaivinti kaimo regionus gerinant infrastruktūrą, remiant būsto plėtros programas ir skatinant politiką, kurios tikslas – kaimo atgaivinimas ir mažų miestelių plėtra, siekiant spręsti unikalias problemas, tokias kaip ribotos infrastruktūros ir ekonominės galimybės;

9. remia integruotas teritorinės ir vietos plėtros strategijas, kuriomis siekiama didinti kaimo vietovių atsparumą taikant bendradarbiavimu ir dalyvavimu grindžiamus metodus, kaip nurodyta ilgalaikėje ES kaimo vietovių vizijoje ir Kaimo pakto bendradarbiavimo sistemoje, kad vykdant būsto politiką būtų sprendžiamos unikalios kaimo, atokių ir kalnuotų vietovių problemos; ragina Komisiją pasiūlyti „ES salų statutą“ ir „Salų paktą“, panašų į Kaimo paktą, siekiant pripažinti salų ypatumą, nustatyti konkrečias politikos priemones saloms remti, atsižvelgiant į papildomas išlaidas, susijusias su jų vieta, kad salų gyventojams būtų užtikrintas deramas, tvarus ir įperkamas būstas;

10. pabrėžia, kad siekiant užtikrinti būstą gyventojams ir išsaugoti miestų bendruomenių įvairovę, gyvybingumą ir ilgalaikį miestų tinkamumą gyventi, reikia imtis atitinkamų priemonių; be to, pabrėžia, kad miestų planavimo ir atkūrimo politikoje svarbu spręsti džentrifikacijos problemą, užtikrinant, kad įgyvendinus atgaivinimo programas gyventojams, įskaitant ilgai tose vietovėse pragyvenusius ir vyresnio amžiaus namų savininkus, netektų išsikelti arba kad nesumažėtų įperkamo būsto; pabrėžia, kad vietos ir regionų valdžios institucijoms reikia skirti pakankamai išteklių gebėjimų stiprinimui ir padėti valstybėms narėms vykdyti teritorinio vystymosi politiką, skatinant statybą, pritaikymą, renovaciją, investicijas ir

supaprastinant leidimų išdavimo ir administracines procedūras kaimo vietovėse, mažose ir vidutinėse savivaldybėse ir mažiau patraukliomis laikomose vietovėse; pabrėžia, kad daug savivaldybių patiria didelį darbuotojų trūkumą, kuris riboja jų gebėjimą planuoti, teikti ir valdyti viešojo ir socialinio būsto pasiūlą ir užtikrinti tinkamą privačiojo sektoriaus veiklos priežiūrą; pabrėžia, kad nesant pakankamų administracinių gebėjimų dažniau pasitaiko netinkamo valdymo atvejų, ilgai trunka leidimų išdavimo procedūros ir menkai kovojama su spekuliacine ar neteisėta praktika;

Įperkamo privačiojo ir viešojo būsto pasiūlos didinimas

Reglamentavimo naštos mažinimas ir supaprastinimo skatinimas

11. pabrėžia, kad pagrindinės būsto krizės priežastys yra nepakankama būsto pasiūla, nepakankamos investicijos į įperkamą ir viešąjį būstą, netinkamos reguliavimo sistemos, nepakankamas vyriausybės planavimas ir kryptis, didelės žemės kainos, konkurencija dėl sklypų, didėjančios statybos sąnaudos, didėjančios energijos ir komunalinių paslaugų sąnaudos, infrastruktūros kliūtys, ilgos leidimų išdavimo procedūros, gyventojų skaičiaus augimas ir demografiniai pokyčiai, darbo jėgos trūkumas, žalingas didelio masto būsto naudojimas finansiniais tikslais ir nuolatinis būsto paklausos ir pasiūlos neatitikimas; pabrėžia, kad siekiant padėti sumažinti kainas reikia didinti investicijas ir būsto pasiūlą, įskaitant kooperatinius, socialinius ir nekomercinius modelius; ragina valdžios institucijas nedelsiant suteikti priemones, skirtas įperkamo būsto pasiūlai didinti, mažinant reglamentavimo naštą, nekuriant papildomų administracinių sluoksnių, šalinant nereikalingas kliūtis ir biurokratiją bei panaikinant vietos, nacionaliniuose ir ES teisės aktuose esančius trikdžius, kurie kenkia statybos ir renovacijos sektorių konkurencingumui; ragina atlikti horizontalųjį išsamų atitinkamų ES teisės aktų, darančių poveikį įperkamo, kokybiško ir efektyviai energiją vartojančio būsto teikimui, vertinimą, vengiant nereikalingo dubliavimosi ir papildomos naštos Europos piliečiams; šiomis aplinkybėmis ragina Komisiją ir Europos Audito Rūmus atlikti bendrą ES teisės aktų, kurie gali kliudyti įperkamo būsto paklausai, auditą; mano, kad atlikus tokį auditą turėtų būti pašalinti nustatyti trūkumai; primena, kad iš įrodymų matyti, jog kainų kontrolė ir valstybės intervencija gali duoti netikėtų rezultatų, ir kad visos tokios priemonės turi būti nukreiptos į rinkos iškraipymų ribojimą; pažymi, kad tokios priemonės sukuria netikrumą, neskatina investuoti ir atgraso tuos, kurie galėtų padėti didinti pasiūlą; ragina valstybes nares ir regionus lanksčiai siekti Sąjungos būsto srities teisės aktų tikslų, atsižvelgiant į savo konkrečias aplinkybes ir poreikius;

12. primygtinai ragina Komisiją pasiūlyti Būsto taisyklių supaprastinimo dokumentų rinkinį, siekiant supaprastinti ir racionalizuoti sudėtingų taisyklių rinkinį, nes jis šiuo metu lėtina būsto statybą ir renovaciją visoje Europoje, taip sumažinant administracinę naštą, suderinant iš dalies sutampančius reglamentus ir sutrumpinant leidimų išdavimo

procedūras; pabrėžia, kad tokia iniciatyva padės lengviau ir greičiau užtikrinti deramo, tvaraus ir įperkamo būsto, įskaitant viešąjį ir socialinį būstą, pasiūlą arba renovuoti namus ir sumažinti pastatų išlaidas; pripažįsta, kad tam tikrais atvejais supaprastinimas ir lankstumo didinimas padėtų pašalinti nereikalingas kliūtis, sykiu išsaugant pagrindinius saugos, aplinkos ir socialinius standartus, turint tikslą paspartinti leidimų išdavimą, naujus statybos ir renovacijos projektus, kad visoje Europoje būsto pasiūla galėtų prisivyti paklausą ir būstas taptų įperkamesnis;

13. primygtinai ragina dėti pastangas tvariai didinti žemės sklypų, kuriuose būtų galima vykdyti statybą, prieinamumą, visų pirma – tankiai gyvenamose vietovėse; pabrėžia, kad už sprendimus dėl valstybei priklausančios žemės ir planavimo procesų ir toliau turi atsakyti nacionalinės ir savivaldybių institucijos; primygtinai ragina kompetentingas valdžios institucijas sutelkti valstybinę žemę, persvarstyti žemės zonavimo taisykles ir perklasifikuoti infrastruktūrai parengtą žemę, kad ją būtų galima nedelsiant pradėti plėtoti ir kad būtų paspartintas įperkamo būsto tiekimas ir kooperatinio, socialinio ir nekomercinio būsto alternatyvos; pabrėžia, kad visose žemės naudojimo strategijose būsto poreikiai turi būti suderinti su aukštos kokybės statybos standartais; pabrėžia, kad būsto plėtra visada turi būti integruota į platesnes miestų teritorijų plėtros strategijas, įskaitant viešosios infrastruktūros plėtrą, kad būtų užtikrinta socialinė sanglauda ir užkirstas kelias socialinei ir ekonominei segregacijai bei rinką iškraipančiai praktikai; ragina valstybes nares bei vietos ir regionų valdžios institucijas taikyti integruotus metodus, kuriais būtų užtikrinamas statybos projektų ir aplinkos apsaugos bei socialinių tikslų nuoseklumas; ragina valstybes nares į miestų planavimą įtraukti rizikos aplinkai vertinimus ir užtikrinti, kad tam tikrose dėl klimato kaitos pažeidžiamose vietovėse pirmenybė būtų teikiama apsaugos priemonėms ir atspariai infrastruktūrai;

14. pabrėžia, kad jau esama sprendimų, kaip statyti naujus būstus nenaudojant naujų gamtos plotų, sykiu gerinant statybos kokybę ir didinant būsto pasiūlą bei įvairovę; pabrėžia, kad šie plataus spektro sprendimai apima ir švelnaus horizontalaus ir vertikalaus tankumo būstus, suprojektuotus kartu su vietos gyventojais, ir miestų vietovių atnaujinimą, įskaitant lengvųjų konstrukcijų būsto statybą;

15. pabrėžia, kad gyvenamos urbanistinės dykros suteikia papildomą urbanistinės žemės rezervą galimai plėtrai; ragina valstybes nares savo teritorijoje parengti urbanistinių dykrų, kurios galėtų būti pertvarkytos į gyvenamas zonas, žemėlapį ir sukurti „urbanistinės dykros pasą“, kuriame būtų apibrėžtos sąlygos, kurioms esant urbanistinių dykrų plotai miestų planuose būtų automatiškai transformuojami į būsto plėtros teritorijas; ragina Komisiją ir valstybes nares aktyviai skatinti apleistų arba nepakankamai naudojamų teritorijų esamose miesto struktūrose atnaujinimą, sykiu užtikrinant, kad tokiais atnaujinimo projektais būtų prisidedama prie

įperkamumo, tvarumo ir socialinės įtraukties;

16. ragina kompetentingas valdžios institucijas suteikti atsakingoms institucijoms pakankamai išteklių, kad būtų užtikrintas veiksmingas ir savalaikis paraiškų tvarkymas siekiant užtikrinti, kad leidimų išdavimo procesai būtų greitesni ir paprastesni, be kita ko, pasitelkiant tokias priemones kaip tylaus administracijos pritarimo principo taikymas išduodant statybos leidimus naujiems statybos ir renovacijos darbams, išskyrus atvejus, susijusius su asmenų sauga, aplinkos standartais ir apsaugos priemonėmis arba reikalavimais dėl saugotino kultūros, archeologinio ar architektūros paveldo išsaugojimo; primena dalyvaujamojo planavimo procesų ir socialinės būsto funkcijos svarbą; prašo Komisiją paraginti valstybes nares nustatyti tikslą paruošti būsto leidimus per 60 dienų terminą, kad būtų tiekiamas deramas, tvarus ir įperkamas būstas; ragina valstybes nares skatinti aprūpinimą būstu imantis prioritetinių veiksmų, suteikiant galimybę nacionaliniu lygmeniu taikyti trumpesnes procedūras, ir nustatyti paspartintas būsto projektų, kurie laikomi itin svarbiais siekiant spręsti skubaus trūkumo problemą, patvirtinimo procedūras;

17. ragina Komisiją išnagrinėti, kaip pagal Skaitmeninės Europos programą ir naudojant Europos regioninės plėtros fondą arba atnaujinant valstybėms narėms skirtas internetines orientavimo priemones būtų galima remti valstybių narių pastangas veiksmingai valdyti miestų planavimo ir licencijavimo procedūras, teikiant gaires, techninę pagalbą ir tinkamus išteklius vietos valdžios institucijų techniniams ir administraciniams gebėjimams stiprinti; taip pat ragina siekti pažangos leidimų išdavimo procesų skaitmeninimo srityje pasitelkiant sąveikias nacionalines platformas, kuriomis sudaromos sąlygos elektroniniu būdu teikti, sekti ir tvirtinti statybos, pritaikymo ir renovacijos paraiškas; be to, analogiškai Komisijos pažangiojo išmaniųjų pastatų finansavimo iniciatyvai ir iniciatyvai „Renovacijos banga“, siekiant sumažinti administracinį vėlavimą ragina nacionaliniu lygmeniu įsteigti vieno langelio principu veikiančius konsultacinę paramą teikiančius centrus; ragina Komisiją, siekiant pagerinti veiksmingumą, parengti tyrimą, kuriame būtų įvertintos pernelyg ilgo laiko, kurio reikia leidimams gauti ir licencijų išdavimo procedūroms atlikti, priežastys, be kita ko, surenkant geriausios patirties pavyzdžius; pabrėžia, kad leidimų išdavimo procedūros turi užtikrinti skaidrumą ir sudaryti palankesnes sąlygas vietos valdžios institucijoms, vystytojams ir piliečiams dalytis duomenimis, sykiu laikantis ES duomenų apsaugos standartų; pabrėžia, kad būtina laiku vykdyti gerai parengtas ir išsamias teismines procedūras ir priimti sprendimus, susijusius su leidimų išdavimu, statyba, aplinkosaugos reikalavimais ir nuosavybe, kad būtų išvengta ilgų teisinių ginčų, užtikrinant, kad procedūros būtų ir greitos, ir patikimos;

18. pabrėžia, jog reikia vykdyti renovacijos ir pritaikymo veiklą, kad būtų sprendžiama fragmentiškos būsto politikos ir ilgų leidimų išdavimo

procedūrų, kurios trukdo esamo pastatų ūkio plėtrai, problema; ragina valstybes nares teikti papildomų paskatų renovuoti apleistus būstus ir pabrėžia, kad paraiškų teikimo procesas turėtų išlikti paprastas; ragina užtikrinti, kad renovuotas būstas būtų prieinamas asmenims, įtrauktiems į būsto laukiančiųjų sąrašus, arba pirmą kartą būstą perkantiems asmenims, atsižvelgiant į jų poreikius; ragina valstybes nares sutelkti dėmesį į naują tikslą ir pakankamai finansuoti būstui skirto nekilnojamojo turto renovaciją tradiciškai ne gyvenamajam naudojimui skirtose vietovėse, kad virš parduotuvių esantys aukštai būtų visiškai panaudoti siekiant patenkinti skubius vietos bendruomenių būsto poreikius;

19. mano, kad ES turėtų taikyti vienodas sąlygas ir užtikrinti veiksmingą ES išteklių naudojimą ir kad jie turėtų būti nukreipti į deramo, tvaraus ir įperkamo būsto užtikrinimą visiems; ragina Komisiją ir valstybes nares į būsto politiką, įskaitant paramos privataus būsto modernizavimui programas, visapusiškai integruoti Komisijos strategiją „Renovacijos banga“, užtikrinant, kad vykdant pastatų renovaciją dėmesys būtų skiriamas ne tik energijos vartojimo efektyvumo ir priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo, bet ir socialinio teisingumo ir įperkamo būsto pasiūlos didinimo, gyvenimo kokybės gerinimo, neproporcingo nuomos mokesčio nedidinimo įvykdžius renovaciją ir ilgalaikių būsto išlaidų mažinimo klausimams; pabrėžia, kad būsimame Europos įperkamo būsto plane svarbu nustatyti konkrečius renovacijos tikslus ir prisidėti prie vidutinio gyvenamųjų būstų sektoriaus energinio naudingumo lygio gerinimo, pirmenybę teikiant prasčiausio energinio naudingumo pastatams; ragina valstybes nares, kuriose yra didelė mažo efektyvumo, standartizuotų daugiaaukščių pastatų koncentracija, parengti mechanizmus, padėsiančius pasiekti būtiną renovacijos lygį, kad atitinkamai būtų pasiekti ES tikslai; remia paskatas renovuoti būstus tankiai apgyvendintose vietovėse ir ragina priimti sprendimus, kurie teiktų teigiamų paskatų savininkams grąžinti namus į rinką, kad juos būtų galima naudoti ilgalaikei nuomai, ypač miesto vietovėse, kuriose labai trūksta būstų; pabrėžia, kad formuodamos būsto politiką kompetentingos institucijos turėtų turėti galimybę prieš rengiant gyvenamųjų namų projektus tam tikrai geografinei vietovei vykdyti vieną poveikio aplinkai vertinimą ir atlikti būtinus administracinius ir procedūrinius veiksmus, kad būtų išvengta bereikalingo dubliavimo;

20. ragina valdžios institucijas dėti daugiau pastangų kovojant su energijos nepritekliumi, be kita ko, spartinant ir supaprastinant energijos vartojimo efektyvumo didinimo renovacijos leidimų ir licencijų išdavimo procedūras; ragina valstybes nares remti energijos nepriteklių patiriančius namų ūkius ir taip kovoti su energijos nepritekliumi; pabrėžia socialinių klimato planų svarbą remiant renovaciją, siekiant padėti spręsti didelių energijos kainų problemą; ragina Komisiją atidžiai stebėti, kiek iki šiol padaryta pažangos siekiant pašalinti energijos nepriteklių;

21. primena, kad Pastatų energinio naudingumo direktyvos tikslas –

sumažinti namų ūkių suvartojamos energijos kiekį; pripažįsta, kad Pastatų energinio naudingumo direktyvoje nustatyti pastatų reikalavimai, kurie gali turėti įtakos statybos sąnaudoms; atkreipia dėmesį į aplinkosaugos standartų, pvz., energinio naudingumo sertifikato, svarbą ir ragina imtis priemonių siekiant užtikrinti, kad šie standartai nedarytų neigiamo poveikio nuomos ir nekilnojamojo turto rinkoms; reiškia susirūpinimą dėl skaičiavimo metodų ir gyvenamųjų pastatų energinio ženklinimo neatitikimų, – energinis ženklinimas turi tiksliai rodyti faktinį turto energinį naudingumą; įspėja dėl galimų tokio ženklinimo pasekmių; pripažįsta, kad praktiškai įgyvendinant Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą poveikį jaučia daugelis statybos bendrovių ir privačių savininkų; pabrėžia poreikį užtikrinti, kad dėl reguliavimo nedidėtų išlaidos tiek nuomininkams, tiek nekilnojamojo turto pirkėjams; ragina užtikrinti, kad teikiant techninę pagalbą ir konsultavimo paslaugas energinės renovacijos projektai taptų prieinamesni; ragina valstybes nares sudaryti palankesnes sąlygas socialinį būstą turintiems gyventojams dalyvauti energetikos bendruomenėse, remiant piliečių vadovaujamą renovaciją, sykiu atsižvelgiant į nacionalinius prioritetus ir turimus išteklius;

22. ragina valstybes nares būsto politikos priemonėms taikyti efektyvią ir paskatomis grindžiamą mokesčių sistemą; ragina Komisiją atlikti išsamų vertinimą, kokį poveikį nacionalinio lygmens mokesčių paskatos daro būsto rinkai; pabrėžia, kad fiskalinė politika turėtų didinti socialinę įtrauktį; mano, kad EBPO tarptautiniai būsto politikos priemonių standartai pasirodė esantys naudingi, skatinantys investuoti į būstą ir padedantys mažinti būsto kainų spaudimą, taigi atitinkamai skatinantys pasiūlą vietovėse, kuriose yra didelė paklausa; ragina valstybes nares nustatyti fiskalinių paskatų būsto renovacijai ir naujų pastatų statybai vykdyti; ragina, atlikus išsamų poveikio vertinimą, atnaujinti PVM direktyvą[48], kad būtų galima kaip valstybių narių apibrėžtą socialinės politikos dalį taikyti itin sumažintą pridėtinės vertės mokesčio tarifą būsto tiekimui ir statybai, renovacijai ir pertvarkymui, įskaitant griovimą ir rekonstrukciją, bei būsto ir privačių gyvenamųjų patalpų remontui ir nekilnojamojo turto nuomai apgyvendinimo tikslais; pabrėžia, kad tokiomis priemonėmis turėtų būti laikomasi fiskalinio neutralumo, jos turi atitikti ES tikslus, o teikiant paramą pirmenybė turėtų būti teikiama mažas ir vidutines pajamas gaunantiems namų ūkiams;

23. pabrėžia, kad mokesčių politika priskiriama išimtinei valstybių narių kompetencijai; ragina valstybėse narėse užtikrinti tinkamą mokesčių derinį ir stiprinti pastangas pašalinti mokestines kliūtis naujiems būsto rinkos dalyviams, pvz., didelius registracijos mokesčius tam tikrose šalyse, sykiu skatinant mokestines sąlygas, dėl kurių ilgalaikė nuoma tampa įperkamesnė, stabilesnė ir saugesnė; ragina valstybes

---

48 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (OL L 347, 2006 12 11, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/112/oj).

nares persvarstyti mokesčių tvarką siekiant padidinti judumą ir užtikrinti veiksmingesnį būsto naudojimą; ragina valstybes nares užtikrinti, kad visos būstui remti skirtos mokesčių ir finansinės paskatos prisidėtų prie deramo, tvaraus ir įperkamo būsto rinkos stiprinimo, nedidintų kainų infliacijos, ir kad nebūtų taikoma rinką iškraipanti praktika, kuri pablogintų galimybes gauti įperkamą būstą;

Statyboms ir renovacijai skirtos žaliavos ir produktai

24. prašo Komisijos parengti įvairių priežasčių, darančių poveikį statyboms ir renovacijai skirtų žaliavų ir produktų kainai ir tiekimui, įskaitant teisės aktus, analizę, siekiant pagerinti prieigą prie jų ir užtikrinti, kad esamų pastato projekto savybių atnaujinimo išlaidos nebūtų pernelyg didelės, atsižvelgiant į ES kompetenciją ir subsidiarumo principą; apgailestauja, kad nėra vienos bendrosios statybos ir renovacijos žaliavų ir produktų rinkos; ragina Komisiją gerinti novatoriškų ir tvarių produktų plėtrą ir jų prieinamumą visose valstybėse narėse; ragina ypač atidžiai išnagrinėti konkurenciją statybos medžiagų sektoriuje, siekiant užtikrinti jo konkurencingumą; mano, kad įperkamam būstui ir perspektyviam pastatų ūkiui užtikrinti reikalingi novatoriški sprendimai, o vienas iš tokių sprendimų galėtų būti surenkamoji gamyba arba statyba ne statybvietėje, nes tai galėtų gerokai sutrumpinti statybos laiką ir padėti šalinti tiekimo spragas; pabrėžia, kad pramoninė surenkamoji gamyba gali 20–50 proc. sumažinti statybos trukmę, taigi ir su ja susijusius sutrikimus, taip pat gali padėti sutaupyti daug energijos ir išlaidų; yra įsitikinęs, kad svarbu sudaryti sąlygas žiediniam medžiagų naudojimui ir didinti statybos sektoriaus atsparumą, be kita ko, taikant projektavimo sprendimus, kuriais būtų sudarytos palankesnės sąlygos pakartotinai naudoti medžiagas ir skatinti vietos statybinių medžiagų tiekimą; prašo Komisijos ištirti importo tarifų poveikį renovacijos ir statybos sektoriui reikalingų svarbiausių statybinių medžiagų tiekimo saugumui ir kainoms ir ieškoti naujų tokių medžiagų rinkų, be kita ko, skatinant pasirašyti strateginius susitarimus; ragina stiprinti būsto sektoriui būtinų žaliavų ir produktų bendrąją rinką; atsižvelgdamas į tai ragina skubiai įgyvendinti Statybos produktų reglamentą[49] ir sukurti ES masto sertifikavimo metodus, kad būtų remiama tvari statyba ir konkurencingumas;

25. pabrėžia, jog svarbu, kad ES didintų savo pramonės savarankiškumą statybos ir renovacijos sektoriuose ir parengtų priemones statybos produkcijos grandinės spragoms nustatyti ir šalinti; ragina valstybes nares skatinti naudoti Europos Sąjungoje pagamintas statybines medžiagas ir taip remti darbo vidaus rinkoje vietų kūrimą bei didinti ES konkurencingumą; ragina valdžios institucijas vadovautis Europos

---

[49] 2024 m. lapkričio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/3110, kuriuo nustatomos suderintos statybos produktų rinkodaros taisyklės ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 305/2011 (OL L, 2024/3110, 2024 12 18, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3110/oj).

pirmenybės principu vykdant viešąjį pirkimą ir atitinkamai skatinti Europoje gaminamas technologijas; ragina Komisiją ES bendrai finansuojamiems tvarios statybos sektoriaus projektams įtraukti būtinąsias kilmės nuostatas ES pagamintiems komponentams ir pradėti pramonės pertvarkymo, mokslinių tyrimų ir investicijų paramos programas Europos vertės grandinėje; pabrėžia valdžios institucijų ir pramonės atsakomybę užtikrinti aukštus statybos standartus, apsaugą nuo nekokybiškų statybinių medžiagų ir atskaitomybę; pabrėžia, kad reikia tinkamų ES lygmens apsaugos priemonių vartotojams ir darbuotojams apsaugoti; pabrėžia, kad svarbu didinti Europos pastatų tvarumą ir ilgaamžiškumą, skatinti tvarų ir ilgalaikį rekonstravimą deramai atsižvelgiant į situaciją ir apribojimus, su kuriais susiduria namų ūkiai, gyvenantys būstuose, kuriems reikalinga renovacija;

Našumas ir inovacijos

26. pabrėžia, kad reguliavimo sistemos turėtų remti inovacijas; ragina kompetentingas valdžios institucijas investuoti į produktyvumą ir inovacijas būsto sektoriuje, siekiant padidinti pajėgumus ir sumažinti statybos sąnaudas, sykiu gerinant būstų ūkio kokybę, kiek tai susiję su energiniu naudingumu, energijos vartojimo efektyvumu, patalpų oro kokybe ir vėdinimu, garso ir šilumos izoliacija, struktūriniu tvirtumu ir prieinamumu, taip pat skatinti paties statybos proceso našumą ir efektyvumą taikant spartesnius, ekonomiškai efektyvesnius ir mažiau darbui imlius metodus, įskaitant statybos būdų pramoninimą, surenkamąją gamybą ir skaitmeninimą, kai tinkama, sykiu užtikrinant, kad būtų toliau palaikomi tradiciniai ir mišrūs statybos metodai, ypač vykdant renovaciją;

27. ragina užtikrinti, kad nauji būstai atitiktų pagrįstus kokybės ir tinkamumo gyventi standartus izoliacijos, energijos vartojimo efektyvumo, patalpų oro kokybės ir priešgaisrinės saugos aspektais; ragina geriau koordinuoti veiksmus ES lygmeniu, kad valstybėse narėse būtų sustiprinta gaisrinė sauga; ragina kompetentingas valdžios institucijas užtikrinti, kad diegiant naujoves būsto sektoriuje būtų remiamos vietos įmonės ir tradiciniai amatai ir kad nepadidėtų būsto išlaidos ir nebūtų priverstinai perkeliami gyventojai; ragina ES ir nacionalinius fondus teikti daugiau paramos statybos sektoriaus inovacijoms ir moksliniams tyrimams, visų pirma projektams, kuriuos vykdo Europoje įsisteigusios labai mažos įmonės ir MVĮ, orientuotos į naujų medžiagų mokslinius tyrimus ir statybos metodus, ir susieti paramą inovacijoms su įperkamumu; ragina naudoti Europos finansines priemones siekiant padėti MVĮ plėsti modulinio ir ne vietoje statomo būsto teikimą; ragina kurti ir diegti išmaniuosius namų sprendimus ir technologijas; ragina standartizuoti pastatų informacinį modeliavimą (angl. *Building Information Modelling*); ragina stiprinti Europos statybos sektoriaus observatoriją; ragina užtikrinti, kad inovacijos būtų kuriamos laikantis darbo standartų, saugių darbo sąlygų ir taikant stabilias sutartis, kad statybos sektorius taptų patrauklesnis; ragina Komisiją imtis iniciatyvos dėl

Būsto slėnių kūrimo, kurią įgyvendinant būtų kuriami bendradarbiavimo centrai būsto sprendimams, paremti Inovacijų slėnių modeliu;

Teisinio tikrumo ir apsaugos suteikimas nekilnojamojo turto savininkams ir nuomininkams

28. pabrėžia, kad būsto politika turi užtikrinti teisingą pusiausvyrą tarp savininkų teisių ir nuomininkų apsaugos; primena, kad ES piliečiai turi teisę į teisėtai įgyto turto nuosavybę, disponavimą juo ir jo paveldėjimą; griežtai smerkia neteisėto privačios ir viešosios nuosavybės užėmimo visoje Europoje reiškinį, vadinamą turto užėmimu, kuriuo pažeidžiama pagrindinė teisė į privačią nuosavybę; ragina valstybes nares apsaugoti šią pagrindinę teisę ir priimti griežtesnes savininkų apsaugos priemones, užtikrinti greitus ir veiksmingus teisinius turto susigrąžinimo mechanizmus, įskaitant greitus teismo sprendimus dėl iškeldinimo, stiprinti nuo tokių veiksmų nukentėjusių asmenų apsaugą, atkurti teisėtą nuosavybę ir laikytis teisinės valstybės principo; pabrėžia, kad neteisėtas būstų užėmimas gali būti nesaugumo, miestų nykimo ir socialinės įtampos priežastis bei kenkti socialinei sanglaudai; mano, kad savininkų galimybė teisėtai atgauti savo būsto kontrolę yra ne tik sąžiningumo ir teisingumo klausimas, bet ir yra gyvybiškai svarbi siekiant išlaikyti investuotojų pasitikėjimą ir nuomojamų būstų pasiūlą; ragina ES lygmeniu vykdyti koordinuotą politiką, kuria būtų siekiama spręsti būsto užėmimo problemą ir ją pažaboti, užtikrinant savininkų teisę į nuosavybę ir teisinį tikrumą, nes tai yra svarbūs elementai siekiant užtikrinti ekonominį stabilumą ir saugumą, visų pirma apsaugoti smulkiuosius savininkus, kuriems nuomos pajamos yra priemonė užsidirbti pragyvenimui, pvz., pensininkus; ragina valstybes nares geriau bendradarbiauti, rinkti duomenis ir dalytis informacija šioje srityje; taip pat ragina geriau naudotis Europolo priemonėmis įtarus, kad prie neteisėto užėmimo prisideda organizuoti nusikaltėliai, be kita ko, vertinant pridėtinę vertę ir galimą interneto platformos sukūrimą;

29. ragina nekilnojamojo turto savininkus siūlyti ilgalaikes ir stabilias nuomos sutartis, kad būtų padidintas nuomos saugumas ir nuomininkams užtikrintas didesnis nuspėjamumas; ragina valstybes nares didinti skaidrumą privačiajame nuomos sektoriuje, grindžiamame skelbiamomis kainomis, siekiant pagerinti nuomininkų būsto sąlygas, ir stiprinti nacionalinės teisės aktus šioje srityje; ragina valstybes nares stiprinti nuomininkų teisių apsaugą, be kita ko, skatinant internetines nuomos platformas teikti informaciją apie vidutinį nuomos lygį vietovėje, kad būtų užtikrintos sąžiningos sąlygos ir užkirstas kelias neproporcingam nuomos kėlimui; ragina Komisiją ir valstybes nares stiprinti savo įsipareigojimą užtikrinti lygybę ir nediskriminavimą būsto sektoriuje; ragina socialines tarnybas koordinuotai reaguoti sprendžiant nuomininkų ir savininkų konfliktus ir užkirsti kelią tolesniam susijusių šalių pažeidžiamumui, įskaitant smulkiuosius savininkus ir pažeidžiamus nuomininkus tomis

aplinkybėmis; ragina valstybes nares pasiūlyti teisinių ginčų sprendimo mechanizmus, skirtus su būstu susijusiems ginčams spręsti, pvz., tais atvejais, kai ilgą laiką nesilaikoma nuomos sutarčių arba jomis piktnaudžiaujama ir dėl to savininkai negali teisėtai naudotis savo būstais, arba kai nuomotojai nesilaiko įsipareigojimų nuomininkų atžvilgiu; ragina valdžios institucijas apsaugoti šeimas, ypač turinčias vaikų, pvz., sudarant palankesnes sąlygas gauti laikiną prieglobstį, kad būtų sprendžiama trumpalaikio pažeidžiamumo problema, tačiau pažeidžiamų šeimų apsaugą turėtų užtikrinti kompetentingos institucijos; pabrėžia, kad vietos valdžios institucijos turi nustatyti ir spręsti nekilnojamojo turto, valdymo ir saugos reikalavimų nesilaikymo atvejus, taip prisidėdamos prie aukštesnių standartų privačios nuomos rinkoje; smerkia piktnaudžiavimą būstu, dėl kurio pažeidžiamoje padėtyje esantiems nuomininkams tenka gyventi netinkamomis, nesaugiomis ar antisanitarinėmis sąlygomis; remia nuomininkų sąjungų ir būsto srities pilietinės visuomenės veikėjų, kaip būsto politikos suinteresuotųjų subjektų, vaidmenį;

Problemų, susijusių su konkrečiais darbo jėgos poreikiais, sprendimas: kokybiškų darbo vietų užtikrinimas, specialistų ugdymas ir investavimas į įgūdžius

30. yra susirūpinęs dėl darbuotojų trūkumo statybos ir renovacijos sektoriuose ir dėl nepakankamo šių sektorių konkurencingumo, taip pat dėl kvalifikuotų darbuotojų trūkumo; ragina Europos įperkamo būsto planą susieti su ES kokybiškų darbo vietų kūrimo gairėmis; pabrėžia, kad būsto krizė negali būti išspręsta neturint visapusiškai parengtų ir mobilių statybos sektoriaus darbuotojų; pabrėžia, kad siekiant spręsti darbo jėgos trūkumo problemą ir pritraukti kvalifikuotą darbo jėgą svarbu gerinti statybos sektoriaus darbuotojų darbo sąlygas; todėl pabrėžia, kad reikia užtikrinti teisingą darbo užmokestį, stabilų užimtumą, saugias darbo sąlygas, geresnes sutartis ir sveikatos bei saugos standartus; pabrėžia, kad turi būti užtikrinamos ir įgyvendinamos darbuotojų teisės, ir ragina vykdyti veiksmingą stebėseną, įskaitant skaitmeninių priemonių ir įmonių registrų naudojimą sukčiavimui nustatyti; ragina imtis nacionalinių priemonių nelaimingų atsitikimų statybvietėse prevencijai; ragina stiprinti ES darbuotojų saugos ir sveikatos *acquis* įgyvendinimą; ragina valstybes nares gerinti kolektyvinių derybų sąlygas statybos ir renovacijos sektorių darbuotojams;

31. pabrėžia, kad pagal būsimą Europos būsto statybų strategiją labai svarbu geriau spręsti įgūdžių trūkumo problemą, siekiant užtikrinti, kad būtų pakankamai reikalingų kvalifikuotų darbuotojų statybos sektoriaus našumui pagerinti; ragina valstybes nares, valdžios institucijas ir statybos įmones daugiau investuoti į profesinį rengimą ir mokymą bei į pameistrystę statybos sektoriuje, taip pat į mokymąsi visą gyvenimą, kad šių sektorių darbuotojai galėtų kelti kvalifikaciją ir persikvalifikuoti, glaudžiai bendradarbiaujant su socialiniais partneriais, įskaitant modulinių namų statybos įgūdžius, energijos požiūriu efektyvios statybos ir renovacijos įgūdžius, naujas tvarias

statybines medžiagas ir skaitmeninius sprendimus; pabrėžia, kad reikia plėsti profesinį rengimą ir mokymą statybos sektoriuje ir gerinti galimybes įgyti įgūdžių regionuose, kuriuose statybos apimtys yra menkos; ragina rengti profesinio rengimo ir pameistrystės programas, kuriose daug dėmesio skiriama šiuolaikiškiems statybos metodams; pabrėžia, kad reikia spartinti statybų sektoriaus pameistrystes taikant modulinį, dvejopo mokymo metodą; pabrėžia, kad statybos pramonės darbuotojai turi turėti žinių apie poveikio klimatui neutralizavimo technologijas ir įgyti susijusių įgūdžių visoje gamybos grandinėje ir visais įgūdžių lygmenimis, siekiant užtikrinti, kad mokymas apie naujas technologijas būtų naudingas ir žemos kvalifikacijos darbuotojams; ragina valstybes nares aktyviai skatinti ir diegti nulinio ŠESD balanso pramonės akademijų parengtą turinį; ragina valstybes nares parengti nuostatas dėl moksleivių savanoriško, deramo, atitinkamos pramonės šakos reguliuojamo mokymo statybvietėje; ragina sutelkti ES lėšas, pvz., ESF+, siekiant skatinti įgūdžių ugdymą statybos ir renovacijos sektoriuose;

32. ragina Komisiją ir valstybes nares skatinti darbo jėgos judumą statybos sektoriuje, nes tai yra vienas iš būdų sumažinti įgūdžių trūkumą; primygtinai ragina valstybes nares ir Komisiją veiksmingai naudoti esamas priemones, skirtas įgūdžių pasiūlai ir paklausai statybos sektoriuje suderinti, laikantis Europos profesinio mokymo plėtros centro (CEDEFOP) statybos pramonės įgūdžių kortelės nuostatų, siekiant padėti regionams, kuriuose labai trūksta darbo jėgos, ir paskatinti tarpvalstybines galimybes kvalifikuotiems darbuotojams; pabrėžia, kad teisingą judumą galima užtikrinti tik garantuojant visų judžių darbuotojų apsaugą, įskaitant lygias teises, deramas darbo sąlygas ir galimybę mokytis; ragina Komisiją sudaryti palankesnes sąlygas judumui ES viduje kuo labiau mažinant administracinę naštą, įgyvendinant iniciatyvas, kuriomis būtų stiprinamas abipusis profesinių kvalifikacijų pripažinimas šiame sektoriuje, be kita ko, prireikus, kvalifikuotiems darbuotojams iš trečiųjų šalių; pabrėžia, kad įgyvendinant Europos būsto statybų strategiją profesinė kvalifikacija ir įgūdžiai turi būti pripažįstami ir patvirtinami visoje ES; ragina Komisiją atnaujinti Profesinių kvalifikacijų direktyvą[50] siekiant pagerinti abipusį kvalifikacijos pripažinimą šiame sektoriuje; palankiai vertina Komisijos pasiūlymą dėl įgūdžių perkeliamumo iniciatyvos, kuria siekiama įgyvendinant įgūdžių sąjungą didinti įgūdžių ir kvalifikacijos perkeliamumą visoje ES, neatsižvelgiant į tai, kur jie buvo įgyti; taip pat palankiai vertina Komisijos pasiūlymą sukurti bendrą skaitmeninę deklaravimo platformą, kad būtų galima sumažinti su darbuotojų komandiravimu

---

50 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo (OL L 255, 2005 9 30, p. 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2005/36/oj).

susijusią administracinę naštą[51], ir ragina greitai dėl jos sutarti ir ją įgyvendinti; ragina nacionaliniais darbo teisės aktais remti pastangas spręsti ilgalaikio darbo jėgos trūkumo problemą;

33. ragina Komisiją ir valstybes nares užtikrinti, kad teisėtiems darbo migrantams ir sezoniniams darbuotojams, kuriems būstą teikia jų darbdavys, būtų užtikrinta prieiga prie deramo, tvaraus ir įperkamo būsto; pabrėžia, kad darbuotojai neturėtų būti verčiami gyventi perpildytuose būstuose ar prastomis sąlygomis; ragina vykdyti griežtesnę stebėseną šioje srityje; ragina Komisiją ir valstybes nares įvertinti socialinius ir teritorinius padarinius, kuriuos lemia darbo migrantų ir sezoninių darbuotojų būstų koncentracija; pabrėžia, kad reikia įvertinti, ar tokia erdvinė segregacija kenkia socialinei sanglaudai ir bendruomenių integracijai; ragina valstybes nares rinkti regionų ir vietos lygmens duomenis apie darbdavių teikiamų būstų vietovę ir sąlygas; ragina įpareigoti Europos darbo instituciją užtikrinti veiksmingesnį tarpvalstybinį vykdymą;

Mažosios ir vidutinės įmonės

34. ragina Komisiją ir valstybes nares tvirtai remti statybos ir būsto sektoriuose veiklą vykdančias labai mažas įmones, MVĮ ir savarankiškai dirbančius asmenis, be kita ko, teikiant būtinas prieinamas finansavimo priemones ir užtikrinant laiku vykdomus mokėjimus už valstybines sutartis, sykiu mažinant su mokėtinomis sumomis susijusią administracinę naštą; pabrėžia, kad svarbu tobulinti reglamentavimo sistemas, kurios trukdo labai mažų įmonių, MVĮ ir savarankiškai dirbančių asmenų konkurencingumui ir įsidarbinamumui, ir rengti trūkstamus ES lygmeniu suderintus, veiklos rezultatais grindžiamus standartus bei trumpinti ilgus standartizacijos terminus, nes jie trukdo naudoti novatoriškas statybines medžiagas, kad būtų galima pritraukti ir išlaikyti specialistus ir sudaryti palankesnes sąlygas patekti į rinką; pripažįsta savarankiškai dirbančių asmenų, kaip labai svarbios darbo jėgos šiuose sektoriuose, indėlį ir ragina suteikti specialiąją apsaugą, kad būtų užtikrintas jų stabilumas, sąžiningas elgesys su jais ir socialinė apsauga; ragina Komisiją ir EIB grupę supaprastinti galimybes naudotis ES finansavimo programomis labai mažoms įmonėms ir amatininkams, ypatingą dėmesį skiriant kaimo ir retai apgyvendintoms vietovėms, taip siekiant išsaugoti vietos įgūdžius ir užimtumą; pabrėžia, kad parama labai mažoms įmonėms ir savarankiškai dirbantiems asmenims yra ne tik ekonominis, bet ir kultūrinis bei socialinis prioritetas, nes taip išsaugomos vietos tradicijos ir stiprinamas bendruomenės savarankiškumas; pabrėžia, kad reikia remti MVĮ, įskaitant būsto kooperatyvus ir socialines

---

51 Europos Komisija, „Nauja skaitmeninė komandiruotų darbuotojų deklaravimo platforma“, Europos Komisijos svetainė, 2024 m. lapkričio mėn.https://commission.europa.eu/news-and-media/news/new-digital-platform-declaring-posted-workers-2024-11-14_lt.

įmones, kaip platesnę strategiją siekiant užtikrinti ilgalaikį deramo, įperkamo ir tvaraus būsto teikimą;

35. primena itin svarbų viešojo pirkimo vaidmenį statybos sektoriuje, nes jis sudaro didelę šio sektoriaus veiklos dalį; pažymi, kad ilgainiui viešasis pirkimas tapo sudėtingesnis, todėl savivaldybėms sunkiau sudaryti sutartis dėl viešųjų pastatų statybos; ragina Komisiją iš esmės supaprastinti ES viešojo pirkimo teisės aktus; ragina valdžios institucijas veiksmingai reguliuoti subrangą, užtikrinant, kad viešosiomis lėšomis būtų remiamos įmonės, kurios užtikrina kokybiškas socialines darbo sąlygas ir laikosi pramonės standartų; ragina Komisiją apsvarstyti galimybę į būsimą Viešųjų pirkimų direktyvos[52] peržiūrą įtraukti socialinius ir aplinkos apsaugos standartus ir užtikrinti skaidrumą dėl subrangovų ir subrangos darbų apimties; pažymi, kad į viešojo pirkimo procedūras įtraukus papildomus kriterijus viešojo pirkimo procesas gali tapti sudėtingesnis, o tai turėtų įtakos konkurso dalyvių konkurencijai ir kainoms; pabrėžia, kad tokius kriterijus svarbu kruopščiai parengti, siekiant juos suderinti su tikslu palengvinti įperkamesnio būsto statybą; mano, kad Europos būsto statybos strategija turėtų būti užtikrinta, jog viešojo pirkimo sutartys nebus skiriamos įmonėms, baustoms už korupciją ar žmogaus teisių pažeidimus; ragina valstybes nares pritaikyti savo viešojo pirkimo taisykles, siekiant padėti viešajam sektoriui nesileisti į darbo santykius su rangovais, kurie neturi įrodytų gebėjimų ar reikiamų ekspertinių žinių;

Viešojo, kooperatinio, nekomercinio ir ribotą pelną duodančio būsto modelių rėmimas

36. pripažįsta, kad viešojo, socialinio, kooperatinio, nekomercinio ir ribotą pelną duodančio būsto prieinamumas ir paskirstymas gali padėti užtikrinti įperkamumą, stabilumą ir socialinę sanglaudą ir padidinti būsto pasiūlą tokioms grupėms kaip mažas pajamas gaunantys namų ūkiai, jaunimas, studentai, vyresnio amžiaus asmenys, neįgalieji ir ypatingos svarbos darbuotojai; pabrėžia, kad svarbu užtikrinti tinkamą šių būsto modelių dalį; ragina valdžios institucijas užtikrinti tikslinę paramą šių modelių būstams, nes jie užtikrina ilgalaikį įperkamumą, stabilumą ir bendruomenės vertę; ragina valstybes nares nustatyti mechanizmus, kuriuos taikydamos vietos valdžios institucijos galėtų atnaujinti esamus visuomeninius pastatus, pridėti jiems papildomų aukštų ar pertvarkyti jų mansardas ir, kai tinkama, atnaujinti nenaudojamus visuomeninius pastatus ir pakeisti jų paskirtį, ypač tų, kurie yra istoriniuose miestų centruose ir priemiesčiuose, perdarant juos į viešuosius ir socialinius būstus, sykiu išsaugant istorinių pastatų architektūrinę ar paveldo vertę; pabrėžia, kad reikia įvertinti bendradarbiavimu grindžiamų būsto

---

52 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB, (OL L 94, 2014 3 28, p. 65, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj).

sprendimų, įskaitant vietos organizacijų valdomo kooperatinio, nekomercinio, ribotą pelną duodančio ir bendruomeninio būsto modelius, potencialą, siekiant skatinti deramo, įperkamo ir tvaraus būsto galimybes ir stiprinti bendruomenės dalyvavimą;

37. atkreipia dėmesį į viešojo būsto sprendimų vaidmenį platesnėje būsto strategijoje ir mano, kad ES turėtų ir toliau taikyti esamus sėkmingus valstybių narių viešojo būsto paskirstymo modelius ir bendrą nacionalinę būsto politikos praktiką; pabrėžia, kad viešasis būstas gali padėti spręsti standartų neatitinkančio būsto ir atskirties problemas, darančias poveikį pažeidžiamoms grupėms; pabrėžia, kad pirmenybę svarbu teikti projektams, kuriais siekiama stiprinti įtraukius rajonus ir suteikti galimybių visiems; pripažįsta, kad išlaikyti viešojo būsto ūkį kainuoja, todėl ragina užtikrinti veiksmingus ir efektyvius procesus, kuriais viešojo administravimo institucijoms ir piliečiams siekiama sumažinti biudžeto naštą; mano, jog labai svarbu užtikrinti, kad skiriant socialinį būstą būtų taikomi skaidrūs ir objektyvūs tinkamumo kriterijai, atspindintys vietos būsto sąlygas, sykiu užtikrinant veiksmingą ir proporcingą viešųjų išteklių panaudojimą; pabrėžia, kad viešojo būsto atveju įperkamo būsto užtikrinimas priklauso ne tik nuo statybos išlaidų, bet ir nuo valdymo ir paslaugų teikimo tvarumo; pabrėžia svarbų kvalifikuotų būsto sektoriaus subjektų vaidmenį ilguoju laikotarpiu išlaikant kokybę ir įperkamumą; ragina viešosiomis lėšomis remti dalį valdymo ir paslaugų išlaidų, taip užtikrinant, kad būstas būtų įperkamesnis gyventojams;

38. mano, kad socialinės ekonomikos subjektai gali reikšmingai prisidėti prie įperkamo ir socialinio būsto pasiūlos didinimo, visų pirma įsipareigodami vykdyti šią misiją ilguoju laikotarpiu, ir gali papildyti privačių subjektų vaidmenį; atkreipia dėmesį į viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimo mechanizmų, įskaitant riboto pelno viešojo ir privačiojo sektorių partnerystes, kuriomis galima sutelkti dėmesį į įperkamo būsto valdymą ir prisidėti prie subalansuotos rinkos visoje Sąjungoje, svarbą; mano, kad labai svarbu sutelkti privačiąsias investicijas siekiant socialinių tikslų, pasitelkiant socialinės ekonomikos subjektus, kurie taiko rinką papildančios tvarios socialinės ekonomikos modelį, ir taip stiprinti teritorinę sanglaudą; pabrėžia, kad įperkamo ir socialinio būsto projektais, kuriuos finansuoja subjektai, veikiantys pagal kooperatinius, riboto pelno ar nekomercinius modelius, vietos bendruomenėse remiamas tikslas gerinti būsto įperkamumą; primena, kad pagal tinkamumo gauti viešąjį finansavimą kriterijus turėtų būti leidžiama dalyvauti socialinės ekonomikos subjektams, kurie investicijas nukreipia į bendrojo intereso tikslus ir didelę veiklos dalį gali skirti ilgalaikiam įperkamo būsto valdymui;

39. palankiai vertina 2025 m. rugsėjo mėn. Komisijos Pirmininkės

Ursulos von der Leyen paskelbtą pranešimą[53], kad pradedama įgyvendinti teisinė iniciatyva dėl trumpalaikės nuomos, kuria siekiama pašalinti likusias reglamentavimo spragas; ragina Komisiją pateikti papildomos informacijos ir duomenų apie neišspręstas problemas, taip pat apie ES intervencijos tinkamumą; mano, kad tokios iniciatyvos tikslas turėtų būti užtikrinti teisingą pusiausvyrą tarp turizmo plėtros ir būsto prieinamumo ir kad šia iniciatyva turėtų būti nustatyti bendri tikslai ES lygmeniu, suteikiant valstybėms narėms, regionams ir vietos valdžios institucijoms lankstumo kurti ir įgyvendinti priemones, pritaikytas prie jų konkrečių teritorinių realijų ir būsto rinkų; ragina Komisiją, visapusiškai įgyvendinus Reglamentą (ES) 2024/1028[54] dėl trumpalaikės būsto nuomos paslaugų, atlikti išsamų, duomenimis ir įrodymais pagrįstą trumpalaikės nuomos paplitimo poveikio būsto kainoms ir būsto įperkamumui, prieinamumui ir saugumui tiek stambaus, tiek smulkaus nekilnojamojo turto rinkose, poveikio vertinimą, ypač daug dėmesio skiriant poveikiui ilgalaikės nuomos būsto fondui; pripažįsta, kad valstybės narės šį reglamentą turi įgyvendinti iki 2026 m. gegužės 20 d.; pripažįsta, jog gali kilti sunkumų, susijusių su sistemų sąveikumu, taip pat problemų, su kuriomis susiduria labai mažos įmonės ir MVĮ, siekdamos įvykdyti šiuo reglamentu nustatytus įpareigojimus; pripažįsta, kad trumpalaikės nuomos paplitimas teritorijoms gali turėti skirtingą poveikį, priklausomai nuo jų ypatumų; pripažįsta, kad trūksta teisinio aiškumo, kiek tam tikri nacionalinės ir vietos teisės aktai atitinka ES teisę; ragina Komisiją pateikti gaires ir jose paaiškinti sistemą, pagal kurią valdžios institucijos gali veikti; ragina valdžios institucijas prašyti skaitmeninių platformų pašalinti neteisėtus turistams skirtų butų skelbimus; laikosi nuomonės, kad reikia daugiau duomenų, tačiau nerimauja, kad pernelyg didelė našta gali trukdyti mažosioms įmonėms, pavyzdžiui, tvaraus ir kaimo turizmo įmonėms, vykdyti veiklą; mano, kad dėl visų būsimų veiksmų turėtų būti konsultuojamasi su vietos valdžios institucijomis, asociacijomis ir atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, nes jie gali geriausiai parinkti reikiamas priemones, be kita ko, sunkumų patiriančiose vietovėse, ir kad šie veiksmai neturi stabdyti turizmo; ragina užtikrinti, kad trumpalaikės nuomos plėtra nekeltų grėsmės miestų socialinei struktūrai, įperkamumui ir ilgalaikiam gyvybingumui;

40. primena, jog Teisingumo Teismo sprendime sujungtose bylose C-

---

53 Europos Komisija, Komisijos Pirmininkės U. von der Leyen 2025 m. pranešimas apie Sąjungos padėtį, Europos Komisijos svetainė, 2025 m. rugsėjo 10 d.

54 2024 m. balandžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1028 dėl duomenų, susijusių su trumpalaikės būsto nuomos paslaugomis, rinkimo ir dalijimosi jais, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/1724 (OL L, 2024/1028, 2024 4 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1028/oj).

724/18 ir C-727/18[55] nurodyta, kad gali egzistuoti teisėtas viešasis interesas nustatyti trumpalaikės nuomos reguliavimo priemones nacionaliniu, regioniniu ar vietos lygmenimis, jeigu tos nustatytos priemonės yra būtinos, tinkamos ir proporcingos; ragina laikytis subalansuoto požiūrio, kuriuo būtų atsižvelgiama tiek į teisės į privačią nuosavybę, teisinio tikrumo savininkams ir tvaraus turizmo aspektus, tiek į poreikį užtikrinti, kad miestų istoriniuose centruose būstai ir toliau būtų prieinami ir kad jie būtų pritaikyti gyventi; mano, kad tam tikros priemonės galėtų padėti miestų centrams atgauti savo gyvenamosios vietos funkcijas, pvz., tinkamos ir proporcingos licencijavimo sistemos, didesnis skaidrumas, kai dideliu mastu nekilnojamąjį turtą įgyja užsienio subjektai, kad būtų galima stebėti būsto prieinamumą, kaimynų asociacijų ar pagrindinio savininko leidimų sistemos arba saugos, kokybės ir vartotojų apsaugos standartai, užtikrinant, kad ši politika būtų proporcinga ir pritaikyta prie konkrečių aplinkybių; pabrėžia, jog siekiant užtikrinti būstą gyventojams ir išsaugoti miestų bendruomenių įvairovę ir gyvybingumą, reikia imtis priemonių; ragina suderinti turizmo veiklą ir jos teigiamą poveikį vietos ekonomikai su būsto prieinamumo vietos gyventojams ir strateginiams bei svarbiausiems darbuotojams išsaugojimu ilguoju laikotarpiu;

Finansavimo užtikrinimas ir investavimo tvarkos lengvinimas

Privačiosios investicijos

41. primygtinai ragina sutelkti privačiųjų investicijų, nes svarbu papildyti viešąsias pastangas sprendžiant deramo, tvaraus ir įperkamo būsto trūkumo problemą, ir kadangi vien tik viešasis sektorius negali išspręsti dabartinio likvidumo trūkumo rinkoje problemos; pripažįsta strateginį privačiojo sektoriaus, kooperatyvų ir biržinių nekilnojamojo turto bendrovių vaidmenį sprendžiant ES būsto krizės problemą, atveriant galimybes naudotis kapitalu, užtikrinant daug įperkamo ir socialinio būsto vienetų ir remiant inovacijas statybos ir tvarumo srityse; ragina Komisiją išnagrinėti užsienio subjektų nekilnojamojo turto pirkimo poveikį; pažymi, kad rinka grindžiami būsto sprendimai ir toliau yra veiksmingas būdas tvariai didinti pasiūlą, ir šiomis aplinkybėmis pabrėžia investicijoms palankios reglamentavimo aplinkos svarbą; ragina valstybes nares ir ES institucijas sudaryti sąlygas ilguoju laikotarpiu pritraukti ir sutelkti atsakingų, patikimų ir stabilių privačiųjų investicijų būsto, skirto mažas ir vidutines pajamas gaunantiems namų ūkiams, statybos, pertvarkymo ir renovacijos srityje; ragina baigti kurti santaupų ir investicijų sąjungą, nes tai būtų vienas iš būdų tarpvalstybiniu lygmeniu užtikrinti privačiojo kapitalo prieinamumą; pabrėžia sverto poveikį, kurį nedidelės viešųjų lėšų sumos gali pasiekti rinkoje;

---

55 2020 m. rugsėjo 22 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Cali Apartments SCI ir HX* prieš *Procureur général près la cour d'appel de Paris and Ville de Paris*, sujungtos bylos C-724/18 ir C-727/18, ECLI:EU:C:2020:743.

ragina valstybes nares išnagrinėti specialias investicijų į būstą priemones, kad privačios santaupos būtų nukreipiamos į įperkamo būsto projektus; pabrėžia, kad reikia įgyvendinti rezultatais grindžiamą vietos valdžios institucijų finansavimą ir atskaitomybę, susiejant paskatas su būsto teikimo tikslais; ragina sukurti socialinio poveikio indeksą, kad būtų galima įvertinti ir apibrėžti investicijų į socialinį ir įperkamą būstą papildomumą, siekiant į šį sektorių pritraukti daugiau investicijų;

42. pabrėžia, kad yra vis sunkiau gauti būsto finansavimą, nes mažas ir vidutines pajamas gaunantys namų ūkiai patiria vis didesnių sunkumų siekdami gauti kreditą nuosavam būstui; ragina Komisiją ir valstybes nares toliau ieškoti politikos priemonių, kuriomis būtų užtikrintos sąžiningos ir tvarios galimybės gauti būsto finansavimą, visų pirma būstą pirmą kartą įsigyjantiems ir mažas bei vidutines pajamas gaunantiems pirkėjams; pabrėžia, kad makroprudencinės ir priežiūros institucijos, įskaitant Europos sisteminės rizikos valdybą ir Europos Centrinį Banką, savo stebėsenos sistemose ir rizikos vertinimuose turi atsižvelgti į sisteminę riziką; pažymi, kad pagal Kapitalo reikalavimų direktyvą[56] valstybėms narėms leidžiama tam tikroms pozicijoms nustatyti sisteminės rizikos rezervus ir kad kai kurios valstybės narės tokius sisteminės rizikos rezervus tam tikroms pozicijoms, užtikrintoms gyvenamosios paskirties turtu, pasirinko taikyti, o tai padidina komercinio nekilnojamojo turto finansavimo išlaidas; ragina Europos bankininkystės instituciją visapusiškai pasinaudoti savo gairėse numatytomis lankstumo priemonėmis siekiant remti gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto hipoteką, sykiu užtikrinant finansinį stabilumą; ragina valstybes nares atidžiai įvertinti sisteminės rizikos rezervo lygio tinkamumą pozicijoms, užtikrintoms gyvenamosios paskirties nekilnojamuoju turtu; pritaria Kapitalo reikalavimų reglamente[57] numatytai galimybei, kad būtų galima taikyti lengvatinį rizikos ribojimo režimą pozicijoms, susijusioms su žemės sklypų įsigijimu, plėtra ir statybomis, taip palengvinant galimybę gauti finansavimą būsto plėtros projektams; ragina Komisiją ir valstybes nares padidinti nekilnojamojo turto sandorių skaidrumą ir stebėti nekilnojamojo turto fondų ir bankų bei kitų institucinių investuotojų pozicijas ir tarpusavio sąsajas, kad būtų galima nustatyti galimus neigiamo poveikio plitimo kanalus ir užtikrinti finansinį stabilumą; atsižvelgdamas į tai palankiai vertina 2025 m. birželio 17 d. Komisijos pateiktą ES pakeitimo vertybiniais

---

56 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/36/ES dėl galimybės verstis kredito įstaigų veikla ir dėl riziką ribojančios kredito įstaigų ir investicinių įmonių priežiūros, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2002/87/EB ir panaikinamos direktyvos 2006/48/EB bei 2006/49/EB (OL L 176, 2013 6 27, p. 338, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2013/36/oj).

57 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 575/2013 dėl prudencinių reikalavimų kredito įstaigoms ir investicinėms įmonėms ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012 (OL L 176, 2013 6 27, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/575/oj).

popieriais sistemos peržiūrą, kuria siekiama atlaisvinti bankų balansus ir padidinti bankų skolinimo pajėgumus; ragina Komisiją įvertinti Kapitalo reikalavimų reglamento poveikį mažoms statybos įmonėms, siekiant užtikrinti, kad paskolos gyvenamųjų namų projektams būtų tvarkomos proporcingai, atsižvelgiant į tai, kad mažesnės sisteminės rizikos projektai dažnai yra iš anksto parduodami, apdraudžiami arba turi valdžios institucijų garantijas;

43. pabrėžia, jog svarbu apsaugoti finansinį stabilumą ir užtikrinti, kad finansinėmis priemonėmis būtų prisidedama prie būsto įperkamumo; pabrėžia Stabilumo ir augimo pakto vaidmenį užtikrinant ES finansinį nestabilumą, nes tai yra labai svarbi būsto pasiūlos didinimo sąlyga; pabrėžia, kad tiek bendroji nukrypti leidžianti išlyga, tiek nacionalinė nukrypti leidžianti išlyga turėtų toliau būti taikomos kaip išimtinė ir laikina priemonė; pabrėžia, kad visos viešosios investicijos į būstą turi ir toliau būti vykdomos pagal Sąjungos fiskalines taisykles;

Viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimas

44. ragina nustatyti tvirtesnius ir skaidresnius viešojo ir privačiojo sektoriaus bendradarbiavimo būsto srityje mechanizmus, siekiant sutelkti papildomų finansinių išteklių per Europos bendro finansavimo sistemas, kuriose viešosios investicijos derinamos su privačių ir viešųjų subjektų pajėgumais ir inovacijomis; pabrėžia, kad tokios partnerystės gali padidinti viešųjų išteklių poveikį ir paspartinti kokybiško bei įperkamo būsto plėtrą; ragina valdžios institucijas užtikrinti, kad tokios partnerystės būtų suderintos su viešuoju interesu ir ilgalaikiais įperkamumo tikslais; ragina valdžios institucijas pasinaudoti privačiojo sektoriaus ekspertinėmis žiniomis siūlant tikslines ilgalaikes paskatas, kai tinkama, įmonėms ir suinteresuotiesiems subjektams, dalyvaujantiems tikrai įperkamo būsto projektuose, įskaitant vietos valdžios institucijų ir regioninių administracijų investicijas, pvz., į infrastruktūros plėtrą miesto, priemiesčių, kaimo ir retai apgyvendintose vietovėse; pabrėžia vaidmenį, kurį šioje srityje gali atlikti nacionaliniai skatinamojo finansavimo bankai; ragina Komisiją užtikrinti, kad įgyvendinant strategiją „Renovacijos banga“ ir Europos įperkamo būsto planą būtų sudaromos tikros investavimo galimybės, palankesnės sąlygos vykdyti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystes įgyvendinant didelės apimties miestų atnaujinimo ir infrastruktūros plėtros projektus; pabrėžia, kad valstybės pagalbos priemonės turėtų būti skirtos papildyti privačiąsias investicijas, kad būtų išvengta išstūmimo efekto ir užtikrintas ilgalaikis finansinis stabilumas, sykiu užtikrinant, kad paramos priemonės netaptų per didele našta mokesčių mokėtojams ir neiškraipytų rinkų;

Viešasis finansavimas

45. palaiko strateginį, atsakingą ir veiksmingą investicijų į būsto sektorių diegimą naudojant specialius ES fondus, sudarant sąlygas didesnėms

investicijoms į būstą konsoliduojant ir skiriant šiuo metu kelioms programoms išskaidytą finansavimą, pvz., sanglaudos politikos fondams, programai „InvestEU“ ir „NextGenerationEU“ bei Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonei, ir pabrėžia EIB ir nacionalinių skatinamojo finansavimo bankų ir įstaigų vaidmenį, kai įmanoma, užtikrinant, kad būtų paisoma valstybių narių kompetencijos; ragina Komisiją parengti rekomendacijas dėl specialaus finansinio mechanizmo naudojimo, kad būtų galima teikti ilgalaikes paskolas valstybėms narėms skubiems būsto projektams finansuoti; ragina valstybes nares perskirstyti nepanaudotus savo Nacionaliniuose ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose numatytus išteklius finansinėms priemonėms, kad būtų galima statyti ir renovuoti socialinius, viešuosius, kooperatinius ir įperkamus būstus, su sąlyga, kad valdyti šias lėšas būtų pavesta vietos ir regionų valdžios institucijoms; ragina Komisiją ir valstybes nares parengti ES lėšų ir finansinių priemonių gavėjams, pavyzdžiui, vietos ir regionų valdžios institucijoms, skirtus veiksmingus, skaidrius, įtraukius ir sąžiningus paskirstymo mechanizmus, kad būtų užtikrinta ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda; atkreipia dėmesį į tai, kad netolygus ekonomikos vystymasis įvairiuose Europos regionuose ir dėl to vykstanti ekonominė migracija ES viduje labai prisideda prie būsto kainų spaudimo; atsižvelgdamas į tai pabrėžia ES sanglaudos politikos svarbą regionų vystymuisi dabar ir ateityje; ragina sukurti supaprastintą skaitmeninę vieno langelio sistemą, kad vietos ir regionų valdžios institucijos turėtų tiesioginę prieigą prie būstui skirtų ES lėšų; ragina parengti ES finansavimo schemas taikant supaprastintas procedūras, įskaitant išankstinio finansavimo ir dotacijų mechanizmus, siekiant užtikrinti vienodas galimybes mažesnėms valstybėms ir savivaldybėms, turinčioms ribotus administracinius gebėjimus, ir paspartinti investicijas į socialinį ir įperkamą būstą; remia nacionalines pastangas dėl būsto nuosavybės, kuri galėtų sudaryti sąlygas šeimoms kaupti turtą, kuris gali būti perduotas vaikams; primygtinai ragina valstybes nares lanksčiai kurti ir įgyvendinti naujo būsto finansavimo programas, suteikiant galimybę lygiomis teisėmis mišriai naudoti viešąjį ir privatųjį būstą; rekomenduoja 2028–2034 m. laikotarpiui parengti tvirtesnę programą „InvestEU“, kad būtų padidinta ES biudžeto lėšomis remiamų garantijų apimtis deramo, tvaraus ir įperkamo būsto projektams; ragina Komisiją stiprinti specialias būsto struktūras ir toliau aiškintis, ar būtų tikslinga sukurti Europos būsto agentūrą, kuri rinktų ir analizuotų atitinkamus nacionalinių statistikos institucijų, Eurostato ir EUROFOUND pateiktus duomenis, ir ar ji duotų pridėtinės vertės, siekiant remti dalijimąsi geriausia patirtimi, teikti techninę pagalbą ir gaires valstybėms narėms ir regionų bei vietos valdžios institucijoms ir remti gebėjimų stiprinimą visais lygmenimis, kad būtų kuo labiau padidinta įvairių institucijų sinergija ir bendradarbiavimas;

46. pabrėžia svarbų sanglaudos politikos vaidmenį skatinant ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą ES, mažinant regionų skirtumus ir vengiant bendrosios rinkos susiskaidymo ir iškraipymo; mano, kad

būtų galima dar labiau sustiprinti jos galimybes padėti spręsti miestų ir kaimo plėtros problemas; ragina valstybes nares pasinaudoti esamu lankstumu, kad būsto tikslus būtų galima įtraukti į Europos regioninės plėtros fondo, Sanglaudos fondo ir Teisingos pertvarkos fondo tikslus; ragina teikti tvirtesnę finansinę paramą vietos, regionų ir miestų valdžios institucijoms, kad jos galėtų plėtoti deramą, tvarų ir įperkamą viešąjį būstą, ir sykiu ragina valstybes nares užtikrinti, kad ES finansavimas visais nacionaliniais, regionų ir vietos valdymo lygmenimis būtų naudojamas efektyviai ir skaidriai; pabrėžia, kad tokios investicijos turi būti susietos su ilgalaikiu įperkamumu, taip užtikrinant ilgalaikę naudą bendruomenėms; pabrėžia, kad viešoji parama būsto projektams turėtų būti susieta su geru valdymu grindžiamomis miestų ir regionų plėtros strategijomis; ragina vykdyti ES investicijas užtikrinant, kad būtų laikomasi vyresnio amžiaus žmonėms ir neįgaliesiems skirtų prieinamumo priemonių, ir naudojant jas kaip priemonę socialinei sanglaudai stiprinti; ragina Komisiją skatinti valstybes nares pateikti nacionalinę būsto stokos analizę ir nacionalinį būsto pasiūlos planą kartu su leidimų išdavimo tarpiniais rodikliais ir finansavimo derinimo priemonėmis; ragina valstybes nares nustatyti daugiamečius tikslus dėl socialinio būsto pasiūlos, be kita ko, kiek jie susiję su infrastruktūra ir paslaugomis; ragina ypatingą dėmesį skirti statybos ir atkūrimo projektams vietovėse, kurios yra nukentėjusios ar gali nukentėti nuo gaivalinių nelaimių ir katastrofų, pabrėžiant prisitaikymo prie klimato kaitos ir teritorijų planavimo svarbą, įskaitant veiksmingą Europos regioninės plėtros fondo ir ESF+ finansavimo panaudojimą priemonėms remti; pabrėžia, jog svarbu užtikrinti, kad Europos regioninės plėtros fondo ir programos „InvestEU“ lėšomis būtų finansuojamos tinkamos priemonės esamiems būstams atnaujinti;

47. pritaria vaidmeniui, kurį atlieka EIB skatinant viešąjį ir privatųjį finansavimą įperkamo būsto sektoriui; remia EIB grupės įperkamo būsto veiksmų planą ir tai, kad ji ketina bendradarbiauti su Komisija siekiant spręsti bendras problemas, su kuriomis susiduriama norint gauti finansavimą įperkamam būstui, be kita ko, skatinant investicijas į novatorišką statybą, kad būtų galima sumažinti sąnaudas ir statybos laiką; remia visą Europą apimančios investicijų platformos kūrimą drauge su nacionaliniais skatinamojo finansavimo bankais, kuria siekiama padidinti finansavimą deramo, tvaraus ir įperkamo būsto sektoriui ir prireikus remti valstybes nares joms formuojant galimybes teikiančią politiką, sykiu užtikrinant EIB, kaip investicijų banko, vaidmenį ir išlaikant jo AAA reitingą; pabrėžia svarbų EIB vaidmenį, kurį jis gali atlikti bendradarbiaujant su nacionaliniais skatinamojo finansavimo bankais, Europos Tarybos plėtros banku ir tarptautinėmis finansų įstaigomis teikiant investicijas, kuriomis remiama socialinė sanglauda užtikrinant deramą, tvarų ir įperkamą būstą; dar kartą patvirtina, kad tai turėtų būti daroma remiantis atviros struktūros modeliu, užtikrinančiu prasmingą ir veiksmingą nacionalinių skatinamojo finansavimo bankų ir įstaigų dalyvavimą; ragina Komisiją skatinti nacionalinių skatinamojo finansavimo bankų darbą keičiantis gerąja patirtimi ir

sparčiai įgyvendinant Europos įperkamo būsto planą, remiantis jų ilgalaike patirtimi ir regioniniais ryšiais įperkamo ir socialinio būsto finansavimo srityje; palankiai vertina tai, kad finansuojami įvairaus pobūdžio projektai, pvz., įperkamas būstas svarbiausių profesijų atstovams, studentų apgyvendinimas ir vyresnio amžiaus žmonių būstai; pabrėžia, kad EIB remiamomis investicijomis pirmenybė turi būti teikiama ilgalaikiam įperkamumui; remia tai, kad kuriamas internetinis portalas „Daugiau namų. Geresni namai“ (angl. *More homes. Better homes*), kuris yra vienas iš visos Europos mastu veikiančios investicijų platformos elementų; yra įsitikinęs, kad nacionaliniai skatinamojo finansavimo bankai nuo pat pradžių turėtų būti įtraukti į visų atitinkamų ES lygmens portalų ar priemonių kūrimą; ragina EIB išnagrinėti galimybę sukurti Europos finansavimo platformą, kuria būtų siekiama padidinti deramo, tvaraus ir įperkamo būsto finansavimą ir pakeitimą vertybiniais popieriais; palankiai vertina naują EIB vieno langelio principu veikiantį būsto portalą, kuriame teikiamos konsultacijos būsto klausimais ir skatinamos inovacijos statybos sektoriuje; ragina EIB plėsti galimybes gauti ilgalaikes lengvatines paskolas, užtikrintas ES garantijomis, ir su būstu susijusio finansavimo mastą ir geografinę aprėptį, atsižvelgiant ne tik į energijos vartojimo efektyvumo ir tvarumo kriterijus, bet ir į vietos bendruomenių poreikius ir prioritetus, taip pat į būstų ūkio renovaciją visoje Europoje; atkreipia dėmesį į tai, kad didėjanti būsto paklausa turi būti tenkinama priemonėmis, kuriomis siekiama didinti socialinio, deramo, tvaraus ir įperkamo būsto pasiūlą;

48. ragina Komisiją analizuoti būsto kainų dinamiką, įskaitant turimus įrodymus dėl galimos piktnaudžiaujamojo pobūdžio spekuliacijos, ir, remiantis šia analize, paraginti valstybes nares imtis tinkamų priemonių; pabrėžia, jog svarbu apsaugoti finansinį stabilumą ir užtikrinti, kad finansinėmis priemonėmis būtų prisidedama prie deramo, tvaraus ir įperkamo būsto visiems užtikrinimo; ragina Komisiją ir valstybes nares didinti nekilnojamojo turto sandorių skaidrumą, be kita ko, gerinant duomenų rinkimą ir galimas ES lygmens priemones; ragina Komisiją ir valstybes nares keistis duomenimis ir geriausios praktikos pavyzdžiais kovos su piktnaudžiavimu finansine veikla ir spekuliaciniais pirkimais srityje, mažinant vietos būsto rinkų destabilizavimo tikimybę; ragina valstybes nares nustatyti priemones, kuriomis būtų skatinama grąžinti į rinką laisvus ir apleistus namus, nes tai labai svarbu siekiant padidinti pasiūlą, užtikrinti įperkamumą ir atgaivinti bendruomenes; pabrėžia, kad viešosios investicijos į būstą turėtų tarnauti viešajam interesui ir užtikrinti ilgalaikę vertę; palankiai vertina viešosios nuosavybės modelius, pagal kuriuos būstas ir toliau valdomas valstybės – tam tikromis aplinkybėmis tai gali būti naudinga siekiant užkirsti kelią piktnaudžiavimo finansine veikla praktikai – tačiau pabrėžia, kad būsto projektai, kurie perduodami į privačias rankas, taip pat yra teisėti; pabrėžia, kad valstybėms narėms turėtų būti leidžiama laisvai pasirinkti, kaip valdyti šiuos projektus pagal savo nacionalinę politiką;

Parama būsto paklausai

Jaunimas

49. pabrėžia, kad reikia skirti ypač daug dėmesio jaunesnėms ir būsimoms kartoms, visų pirma vietovėse, kuriose žemas ekonominio savarankiškumo lygis ir kuriose jaunuoliai vėliau išsikelia iš šeimos namų; pažymi, kad jaunimas vis labiau priklauso nuo nuomos rinkos kaip pagrindinės būsto valdymo formos[58], todėl ragina stiprinti nuomininkų ir nuosavybės teises ir apsaugą, siekiant užtikrinti stabilumą ir įperkamumą jaunesnėms kartoms; ragina Komisiją tyrinėti ir skatinti regioninę ir vietos geriausią patirtį, susijusią su būsto iniciatyvomis jaunimui, taikant supaprastintas procedūras, be kita ko, pirmą kartą būstą perkančių asmenų programas; ragina valstybes nares ir vietos valdžios institucijas skatinti priemones, kuriomis jaunuoliams sudaromos sąlygos gauti kreditą būstui įsigyti, be kita ko, įgyvendinant tokias iniciatyvas kaip mažesni sandorių mokesčiai jauniems pirkėjams ir pirmą kartą būstą perkantiems asmenims; ragina nuo sandorių mokesčių atleisti pirmą kartą būstą perkančius asmenis, kurie tam tikrą laiką gyvena tame nekilnojamojo turto objekte; pritaria tam, kad jauniems ir pirmą kartą būstą perkantiems asmenims būtų skiriamos lengvatinės paskolos; pabrėžia, kad įperkamo būsto pradedantiems dirbti jaunuoliams teikimas galėtų būti pripažintas kaip strateginis socialinės politikos aspektas; ragina valstybes nares įtraukti jaunimo būsto poreikius į savo nacionalines reformų programas pagal Europos semestrą; ragina valstybes nares pritaikyti planavimo teisės aktus, kad jaunuoliai galėtų statytis nebrangius namus šeimos žemėje, taip sudarant sąlygas kaimo ir kartų tarpusavio būsto sprendimams; ragina valstybes nares taikyti specialias paskatas, įskaitant ES fondų panaudojimą, įperkamo ir socialinio būsto jaunimui statybai ir renovacijai; ragina apsvarstyti paskatas smulkiesiems nekilnojamojo turto savininkams, kurie pagal ilgalaikes sutartis nuomoja būstą šeimoms arba jaunimui, visų pirma vietovėse, kuriose dėl rinkos jėgų sparčiai auga būsto išlaidos, pavyzdžiui, taikyti mokesčių paskatas arba paramos nuomininkams priemones; teigia, kad mažinti kainas ir padidinti nuomai skirtų būstų skaičių taip pat padėtų kitos finansinės paskatos nekilnojamojo turto savininkams; pabrėžia, kad svarbu supaprastinti administracines ir su sandoriais susijusias procedūras, įskaitant papildomas ir su būstu susijusias išlaidas, siekiant didinti skaidrumą, nuspėjamumą ir įperkamumą visoje ES, visų pirma jaunimui ir pirmą kartą būstą perkantiems asmenims;

50. ragina Komisiją pateikti pasiūlymą dėl Tarybos rekomendacijos dėl

---

58 Paz-Pardo, „Jaunesniosios kartos ir prarasta svajonė turėti nuosavą būstą“ (angl. *Younger generations and the lost dream of home ownership*), Europos Centrinio Banko svetainė, 2022 m. sausio 26 d. https://www.ecb.europa.eu/press/research-publications/resbull/2022/html/ecb.rb220126~4542d3cea0.en.html.

jaunimo būsto krizės sprendimo, siekiant padidinti jaunuolių galimybes gauti tinkamą ir įperkamą būstą; pabrėžia, kad norint įgyvendinti tokią rekomendaciją, valstybės narės savanoriškai turėtų pristatyti nacionalinius veiksmų planus, kuriuose būtų išdėstytos konkrečios priemonės ir, kai tinkama, apibrėžta nauja politika, kurią įgyvendinant būtų sprendžiamos jaunuoliams kylančios įperkamumo ir būsto rinkos neprieinamumo problemos;

51. ragina Komisiją ir valstybes nares užtikrinti deramo, tvaraus ir įperkamo būsto sprendimus studentams; pabrėžia, kad reikia propaguoti geresnes galimybes naudotis nuomojamo būsto sprendimais, remti nacionalinį studentų, persikeliančių į kitą miestą, judumą, taip pat patirtį, įgyjamą dalyvaujant programoje „Erasmus +“, akademinius mainus ir stažuotes; ragina Komisiją pradėti kurti Europos studentų apgyvendinimo modelį, kuris apimtų ne tik apgyvendinimą, bet ir studentų gerovės, bendruomeninio gyvenimo ir asmeninio tobulėjimo skatinimą; ragina valstybes nares parengti nacionalines būsto strategijas, į kurias būtų įtrauktos nuostatos dėl studentų būsto, gerinant viešojo ir privačiojo studentų būsto fondą; pabrėžia, kad įperkamas studentų būstas turi būti laikomas svarbiu švietimo politikos aspektu; ragina valstybes nares skatinti kurti įperkamą studentų apgyvendinimą netoli aukštojo mokslo įstaigų, kad būtų patenkinta auganti paklausa; ragina ES įtraukti jaunimo apgyvendinimą į savo investicijų ir politikos darbotvarkę, be kita ko, remiant studentų centrų ir kitų jaunimo apgyvendinimo iniciatyvų finansavimą per viešojo ir privačiojo sektorių partnerystes; ragina ES skirti lėšų tikslinėms paskatoms, skirtoms įperkamo ir tinkamo studentų būsto statybai; pabrėžia, kad siekiant užtikrinti įperkamą kokybišką studentų apgyvendinimą, kurį teikiant siūlomos švietimo ir bendruomenės paslaugos, reikia novatoriškų privačiųjų, viešųjų ir bendrų viešojo ir privačiojo sektorių finansavimo sistemų, kuriose viešoji parama papildytų privačiojo sektoriaus įnašą; pabrėžia, kad ES būsto politika turėtų būti suderinta su bendrais tikslais, susijusiais su gyvenimo įgūdžiais, pilietiniu aktyvumu ir psichine sveikata, kaip nustatyta komunikate „Įgūdžių sąjunga“ ir 2019–2027 m. ES jaunimo strategijoje; rekomenduoja parengti bandomąjį projektą, kuriuo būtų siekiama visose valstybėse narėse plėsti integruotus studentų apgyvendinimo modelius, pagal kuriuos įperkamas apgyvendinimas derinamas su švietimo ir bendruomenės programomis;

52. primena Komisijos pirmininkės Ursulos von der Leyen 2019 m. įsipareigojimą užtikrinti, kad kiekvienas vaikas Europoje, kuriam gresia skurdas ar socialinė atskirtis, įskaitant benamystę, galėtų naudotis pagrindinėmis teisėmis, pvz., gauti sveikatos priežiūros ir švietimo paslaugas ir turėti būstą, ir paskesnę 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendaciją (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema[59]; pabrėžia, kad Europos vaiko

[59] OL L 223, 2021 6 22, p. 14, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/1004/oj.

garantijų sistemos tikslų neįmanoma pasiekti be plataus užmojo specialaus biudžeto tiek Europos, tiek nacionaliniu lygmeniu; atsižvelgdamas į tai, pakartoja savo raginimą skirti didelį specialų bent 20 mlrd. EUR biudžetą Europos vaiko garantijų sistemai; pabrėžia, kad šį specialų biudžetą būtina neatidėliojant skirti kitoje daugiametėje finansinėje programoje, kad būtų galima reaguoti į didėjančią vaikų skurdo ir socialinės atskirties, įskaitant benamystę, problemą;

Mažas ir vidutines pajamas gaunantys namų ūkiai

53. ragina valstybes nares spręsti problemas, susijusias su mažas ir vidutines pajamas gaunančių namų ūkių galimybėmis gauti būstą, ypatingą dėmesį skiriant strateginiams ir svarbiausiems darbuotojams, įskaitant sveikatos priežiūros darbuotojus, mokytojus, teisėsaugos pareigūnus, ugniagesius, socialinius ir priežiūros darbuotojus ir kitus svarbius viešojo sektoriaus darbuotojus, sykiu užtikrinant subalansuotas sutarčių sistemas, kuriomis būtų apsaugoti tiek pažeidžiami nuomininkai, tiek smulkieji nuomotojai; ragina valstybes nares kaip geriausią patirtį taikyti tarnybinio būsto modelius, ypatingą dėmesį skiriant strateginiams ir ypatingos svarbos darbuotojams; ragina remti visas įperkamo būsto galimybes, įskaitant nuomos, viešuosius, kooperatinius, riboto pelno ir nekomercinius modelius, užtikrinant ilgalaikį įperkamumą ir stabilias bei saugias nuomos sąlygas; ragina valstybes nares persvarstyti ir, jei reikia, atnaujinti įperkamumo kriterijus, kad jie tikrai atspindėtų pragyvenimo išlaidas ir užtikrintų veiksmingą galimybę mažas ir vidutines pajamas gaunančioms šeimoms įsigyti deramą, tvarų ir įperkamą būstą;

54. palankiai vertina 2025 m. birželio 5 d. pradėtas Komisijos konsultacijas ir atkreipia dėmesį į valstybės pagalbos taisyklių, susijusių su visuotinės ekonominės svarbos paslaugomis (VESP), peržiūrą, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas greičiau ir veiksmingiau teikti deramą, tvarų ir įperkamą būstą, sykiu suteikiant daugiau lankstumo, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos nacionalinėms investicijoms; pabrėžia, kad valstybės narės, laikydamosi subsidiarumo principo, turėtų turėti veiksmų laisvę remti šiuos veiksmus atsižvelgdamos į savo vietos, regioninius ar nacionalinius poreikius; pabrėžia, kad svarbu atlikti visų siūlomų bendrojo ekonominio intereso paslaugų taisyklių pakeitimų *ex ante* poveikio vertinimą kiekvienai šaliai atskirai; pabrėžia, kad joks valstybės pagalbos taisyklių persvarstymas neturi būti vykdomas valstybių narių investicijų į socialinį būstą sąskaita, bet galėtų būti suteikiama daugiau lankstumo, kad būtų lengviau nukreipti viešąsias investicijas į būstą, sykiu atsižvelgiant į nacionalinių rinkų įvairovę; pripažįsta riziką, į kurią reikėtų atsižvelgti, įskaitant galimą privačiojo ir viešojo sektorių išstūmimą, investicijų iš socialinio būsto perkėlimą, suderinamumą su ES teismų praktika ir bendrosios rinkos vientisumą; primena pirminį bendrojo ekonominio intereso paslaugų tikslą ir tai, kad plečiant taikymo sritį, siekiant į

ją įtraukti daugiau tikslinių grupių, ištekliai neturi būti nukreipti nuo labiausiai pažeidžiamų asmenų grupių; yra susirūpinęs dėl to, kad socialinio būsto tikslinės grupės išplėtimas pagal šias taisykles kelia pavojų, jog bus dar labiau iškreiptos rinkos ir pakenkta sąžiningai konkurencijai; pabrėžia, kad būtina išlaikyti tinkamą pusiausvyrą tarp socialinio būsto poreikių tenkinimo ir konkurencingų bei veiksmingų būsto rinkų išsaugojimo visiems paslaugų teikėjams (tiek viešiesiems, tiek privatiems), kai teikiamas įperkamas būstas; pabrėžia, jog reikia užtikrinti, kad bet kokia būsima įperkamo būsto sistema liktų atvira, suteikianti galimybę dalyvauti viešojo ir privačiojo sektorių dalyviams, taip išsaugant vienodas veiklos sąlygas ir užkertant kelią nepagrįstam išstūmimui iš rinkos;

Šeimos

55. mano, kad reikia skatinti parengti Europos paramos šeimai veiksmų planą, ypač daug dėmesio skiriant didelėms šeimoms, nepilnoms šeimoms ir pažeidžiamoje padėtyje esančioms šeimoms, kurios gyvena būsto nesaugumo sąlygomis; ragina Komisiją ir valstybes nares įtraukti šeimų būsto poreikius į Europos įperkamo būsto planą ir Europos vaiko garantijų sistemą, užtikrinant, kad nė vienas vaikas neaugtų netinkamose gyvenamosiose patalpose; pripažįsta, kad skirtingos kartos turi nevienodas galimybes apsirūpinti būstu, nes vėlesnis būsto gavimas riboja jaunesniosios kartos galimybes gyventi savarankiškai ir laisvai rinktis gyvenimo būdą ir gilina Europos demografines problemas; pabrėžia, kad būstas yra pagrindinis veiksnys, palaikantis demografinę dinamiką ir padedantis spręsti demografinio nuosmukio problemą, visų pirma regionuose, kuriuose mažėja gyventojų skaičius ir iš kurių išvyksta daug gyventojų; įspėja, kad netinkama būsto politika stabdo demografinį augimą ES; primena, kad Europa yra senstantis žemynas, o tai kelia iššūkių būsto sektoriui; prašo Komisijos visas su būstu susijusias politikos sritis formuoti turint omenyje senstančius gyventojus; ragina vykdyti būsto politiką, pagal kurią būtų laiku užtikrinama galimybė gauti įperkamą būstą, mažinamas nesveikų būstų kiekis ir skatinamas šeimų stabilumas visais gyvenimo etapais; ragina valstybes nares į savo nacionalines būsto strategijas ir būsimas ES finansavimo programas įtraukti demografinius prioritetus; ragina valstybes nares nustatyti tikslines finansines paskatas šeimoms, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos būstui įsigyti ir sudaryti ilgalaikes nuomos sutartis, siekiant palengvinti šeimoms tenkančią finansinę naštą, daryti teigiamą poveikį demografinėms tendencijoms ir stiprinti socialinį stabilumą Europoje; ragina valstybes nares visapusiškai įtraukti vietos ir regionų valdžios institucijas rengiant tikslines šeimoms skirtas būsto programas; pripažįsta, kad privatūs būsto taupymo fondai yra praktiška ir veiksminga priemonė, suteikianti galimybę asmenims ir šeimoms investuoti į būstą ir suteikianti daugiau galimybių gauti hipotekos finansavimą; ragina valstybes nares palengvinti šių priemonių įgyvendinimą ir skatinimą kaip platesnių pastangų šalinti

būsto krizę dalį; labai susirūpinęs pažymi, kad perpildyti arba nestabilūs būstai daro neigiamą poveikį vaikų mokymosi rezultatams; reikalauja gerokai sustiprinti Europos vaiko garantijų sistemą, kad būtų užtikrinta galimybė gauti tinkamą būstą ir patenkinti susijusius socialinius poreikius; ragina visoje ES kasmet stebėti ir teikti pažangos, padarytos siekiant panaikinti vaikų būsto skurdą, ataskaitas;

56. pabrėžia, jog svarbu užtikrinti, kad vyresnio amžiaus asmenys galėtų gauti prieinamą ir pagal jų amžių pritaikytą būstą; pripažįsta iššūkius, kurių pagyvenusiems žmonėms kelia išlaikymo išlaidos ir jų priežiūros poreikiai; pabrėžia sunkumus, su kuriais susiduria vyresnio amžiaus namų savininkai, kurie negali sau leisti renovuoti savo nekilnojamojo turto, kad jis atitiktų naujus energijos vartojimo efektyvumo standartus; ragina Komisiją ir valstybes nares parengti tikslinių, savanoriškų ir nebiurokratinių paramos priemonių pažeidžiamiems namų savininkams; ragina valstybes nares ir vietos valdžios institucijas skatinti kelių kartų gyvenimo modelius, bendruomeninius būstus, bendro gyvenimo iniciatyvas ir kitas novatoriškas iniciatyvas tiek ilgalaikės priežiūros, tiek pagyvenusių žmonių gyvenimo srityse, nes jos gali duoti ekonominės ir socialinės naudos bei prisidėti prie socialinės priežiūros sistemų naštos mažinimo bei vietos bendruomenių stiprinimo; pripažįsta integruotų pensininkų bendruomenių ir bendro pagyvenusių žmonių gyvenimo modelių, kurie suteikia pagyvenusiems žmonėms galimybę ilgiau gyventi savarankiškai, vaidmenį mažinant priklausomybę nuo ilgalaikės priežiūros;

57. pabrėžia, kad valstybės narės, būsto agentūros ir privatusis sektorius turėtų teikti tinkamą pagalbą nuo smurto šeimoje nukentėjusiems asmenims, pvz., laikiną skubų apgyvendinimą prieglaudose ir priežiūros centruose, ir kad sprendimai asmenims turėtų būti siūlomi taikant greitas administracines procedūras; ragina Komisiją į ES būsto politiką įtraukti smurto dėl lyties aspektus;

Asmenys su negalia

58. ragina Komisiją ir valstybes nares deramą dėmesį skirti neįgaliesiems prieinamo būsto klausimui; įspėja dėl labai mažos prieinamų būstų pasiūlos ir atitinkamo neigiamo poveikio neįgaliųjų socialinei ir ekonominei integracijai bei jų gebėjimui gyventi savarankiškai; ragina užtikrinti, kad būstų ūkis būtų prieinamesnis neįgaliesiems; primygtinai ragina Komisiją ir valstybes nares gerokai padidinti prieinamų būstų pasiūlą ir įdiegti mechanizmus, kuriais naujos statybos atveju būtų užtikrintas pakankamas prieinamo būsto santykis; ragina visapusiškai įgyvendinti 2021–2030 m. ES neįgaliųjų teisių strategiją; pabrėžia, kad prieinamas būstas yra būtina sąlyga visaverčiam neįgaliųjų dalyvavimui socialiniame gyvenime; ragina imtis tikslinių ir veiksmingų priemonių, kuriomis siekiama užtikrinti visišką ir nuoseklų JT

asmenų su negalia teisių konvencijos reikalavimų įgyvendinimą būsto prieinamumo srityje; pabrėžia, kad reikia užtikrinti prieinamo būsto pasiūlą ir priežiūrą, taip pat teikti tinkamas bendruomenines paramos paslaugas, pritaikytas prie asmenų funkcinių ir kognityvinių gebėjimų, įskaitant pagalbą gyvenant bendruomenėje; remia viešąsias, viešojo ir privačiojo sektorių ir privačias kooperatines būsto iniciatyvas, įskaitant neįgaliesiems skirtas iniciatyvas, kai bendruomenės bendradarbiaudamos kuria ir valdo būsto projektus, skatinančius socialinę sanglaudą ir užtikrinančius ilgalaikį įperkamumą; ragina valstybes nares užtikrinti, kad neįgaliesiems būtų teikiamos visapusiškos, prieinamos ir sisteminės bendruomeninės paslaugos; pabrėžia, kad paramos paslaugos, teikiamos gyvenamojoje vietoje, yra būtinos siekiant užtikrinti savarankišką gyvenimą bei socialinę įtrauktį ir išvengti priverstinio neįgaliųjų išsikėlimo į globos įstaigas;

Benamystė

59. pabrėžia, kad benamystė yra sunkiausia skurdo ir socialinės atskirties forma; primena, kad kovos su benamyste veiksmai visų pirma priklauso valstybių narių kompetencijai, o ES turėtų jų pastangas remti ir koordinuoti; ragina stiprinti Europos kovos su benamyste platformą, kad būtų koordinuojama informacija ir ja keičiamasi, taip pat dalijamasi gerąja patirtimi; prašo Komisijos užtikrinti ES kovos su skurdu strategijos, naujojo Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plano, Europos kovos su benamyste platformos ir Europos įperkamo būsto plano sinergiją; ragina visapusiškai ir sparčiau įgyvendinti Europos vaiko garantijų sistemą visoje ES – tai būtų vienas iš būdų užkirsti kelią vaikų benamystei ir kovoti su ja; ragina Komisiją teikti techninę pagalbą, stiprinti gebėjimus ir remti politiką benamystės šalinimo srityje ir stebėti padarytą pažangą; ragina Komisiją ir nacionalines statistikos institucijas stiprinti duomenų apie gyvenamuosius namus rinkimą ir derinimą; pažymi, kad strategija „Svarbiausia – būstas“ tam tikromis nacionalinėmis aplinkybėmis pasirodė esanti naudinga, tačiau pabrėžia, kad jos įgyvendinimas yra kiekvienos valstybės narės atsakomybė; ragina valstybes nares parengti ir įgyvendinti būsto strategijas, skirtas benamystei mažinti, ir stiprinti įrodymais pagrįstas intervencines priemones, pavyzdžiui, koncepciją „Svarbiausia – būstas“; ragina valstybes nares užtikrinti, kad benamiai galėtų gauti socialinį būstą; ragina valstybes nares įgyvendinant Europos vaiko garantijų sistemą nustatyti nacionalinius tikslus, kad esant akivaizdžiai benamystės rizikai vaikai nebūtų priverstinai iškeldinami; ragina valstybes nares kovoti su benamių diskriminacija; pripažįsta esminį nevyriausybinių organizacijų vaidmenį sprendžiant benamystės problemą ir remiant būsto stabilumo politiką;

Keitimasis duomenimis ir duomenų analizė

60. pabrėžia, kad intervencija į rinką turi būti grindžiama patikimais

viešųjų įstaigų turimais duomenimis; pabrėžia viešųjų duomenų vaidmenį formuojant būsto politiką; palankiai vertina tai, kad priimtas Reglamentas dėl Europos gyventojų ir būstų statistikos[60], kuriuo Eurostatui bus suteikti didesni pajėgumai visoje ES rinkti duomenis apie būsto sąlygas ir galimybes gauti būstą; ragina Komisiją pradėti naujus bandomuosius projektus ir įgyvendinamumo tyrimus, numatytus neseniai priimtame Reglamente dėl Europos gyventojų ir būstų statistikos, daugiausia dėmesio skiriant tinkamo ir įperkamo būsto prieinamumui asmenims su negalia; ragina Eurostatą rinkti, analizuoti nacionalinio, regioninio ir vietos lygmens duomenis apie būstą ir jais dalytis naudojantis naujai sukurta specialia ES skaitmenine platforma, kad būtų remiamas įrodymais grindžiamas politikos formavimas, didinamas skaidrumas, stebimas laisvų darbo vietų, nepakankamo užimtumo ir pertvarkymo potencialas, o ES pastatų ūkio stebėsenos centrui būtų teikiama papildoma informacija apie būstų ir techninių pastatų sistemų kokybę; ragina Komisiją rinkti ir skelbti pagal lytį suskirstytus duomenis apie galimybę įsigyti būstą ir socialinio būsto programas; ragina Komisiją parengti metinę Europos būsto ataskaitą, kurioje būtų įvertinta būsto padėtis Europoje ir kuri apimtų duomenis apie įperkamumą, nuomą ir kainos pokyčius, žemės ir nekilnojamojo turto nuosavybę, saugumą, benamystę ir atskirtį dėl būsto; ragina teikti papildomas periodines ataskaitas dėl ES būsto fondų lėšų paskirstymo ir poveikio; ragina valstybes nares reikalauti, kad vietos valdžios institucijos teiktų periodines ataskaitas apie infrastruktūros pajėgumus, suderintus su būsto projektais, stebėtų laisvus būstus ir taikytų paskatas savininkams renovuoti ir išnuomoti laisvus būstus; ragina ES gerinti stebėseną ir prireikus suteikti valstybėms narėms priemonių geresnei gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto rinkos priežiūrai; ragina Komisiją užtikrinti, kad Europos semestro procese ir konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose daugiau dėmesio būtų skiriama įperkamo, tvaraus ir deramo būsto rodikliams; ragina visapusiškai įgyvendinti ES žemės stebėjimo centro bandomąjį projektą ir užpildyti duomenų spragas, siekiant pagerinti žemės stebėseną ir nustatyti gerąją patirtį, kuria būtų remiamos jaunimo galimybės naudotis žeme; ragina valstybes nares didinti savo žemės rinkos skaidrumą ir spręsti tam tikrų grupių, kaip antai jaunų ūkininkų, galimybės gauti prieigą prie žemės problemą; ragina Komisiją nustatyti būsto duomenų rinkimo ir tvarkymo metodiką ir apibrėžti bendrus rodiklius, kad būtų galima užtikrinti valstybių narių palyginamumą; ragina vertinant pragyvenimo išlaidas, piliečių perkamąją galią ir bendrą jų gerovę atsižvelgti į būsto išlaidas; ragina įtraukti savininko gyvenamo būsto išlaidas į suderintą

60 2025 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2025/2458 dėl Europos gyventojų ir būstų statistikos, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 862/2007 ir panaikinami reglamentai (EB) Nr. 763/2008 ir (ES) Nr. 1260/2013 (OL L, 2025/2458, 2025 12 12, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/2458/oj).

vartotojų kainų indeksą, kad infliacijos statistikoje būtų geriau atspindėtos realios būsto išlaidos;

°

° °

61. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai, Europos Vadovų Tarybai, valstybių narių vyriausybėms ir parlamentams, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, Europos regionų komitetui ir ES regioninių valdžios institucijų vadovams.